کتابخانهٔ انتباه

عدد : ۳

ملتك قصورلرى

فلاكتلرمزك اسبابى

محررى :

تجار زاده ابراهيم حلمى

درسعادت

کتابخانهٔ اسلام و عسکرى

٤٦ — باب عالى جادهسى — ٤٦

١٣٢٨

مطبعهٔ خيريه وشركاسى

کتابخانهٔ انتباه

عدد : ٣

ملّتك قصورلری

فلاکتلرمزك اسبابی

محرری :

تجار زاده ابراهیم حلمی

درسعادت

کتابخانهٔ اسلام و عسکری

٤٦ — باب عالی جاده‌سی — ٤٦

١٣٢٨

مطبعهٔ خیریه وشرکاسی

بر قاچ سوز

« حکومتده اولدیغی کبی عائلەدەده اك ایی منبع ثروتك اقتصاد اولدیغنه قائلم »
(چیچرون)

کتابخانهٔ انتباهك ایکنجی عددنده ملتك اجتماعی و معنوی خطالرینی کوسترمشدم. بو اوچنجی کتابده اك زیاده اقتصادی دردلرینی کوسترەجکم. ترکیەنك تاریخ تشکلندن بو بیلمەم قاچنجی هزیمتنەقدر اك آز دوشونیلن ویاهیچ دوشونیلمەین برشی وار ایسه اوده حیاتِ اقتصادیسیدر. نەفرد، نەحکومت اقتصادی برحیاته قابل دکل اهمیت ویرمدی.

اقتصادی حیاتەاهمیت ویرمەمکلکمزدندرکه روماایمپراطورلغی قدر بیوك برسلطنت تشکیل ایتدیکمز زمان بیله اکثریاپارەسز، پولسز قالدق.

پارەسزلقدن عسکریمز قاچ دفعەلر عصیان ایتدی؟ اوتوز درت سنەلك حکومت حمیدیەده برسنه منتظم معاش ویریلەمدی، بیکلرجه کیشینك حقی دیون غیرمنتظمه صرەسنه کچدی،

مشروطیتدن صوکره غایت واسع و منبت برالکاده بیله مأمورین ملکیه وعسکریه‌نك معاشاتی استقراضاتله تأدیه ایدلدی وایدیلیور .

بودجه‌مزده توازن حصوله کتیرمك انجق یوم قیامتده نصیب اوله‌بیله‌جك .

شخصی ثروتلرمز ایسه بر سعی انتظامکارانه محصولی اولمادیغی ایچون تدریجی بر تزایده تابع اولمقسزین سوزیلوب آزالیور .

عصرمزده ثروت بر سعی مفرطانه ایله استحصال ایدلمکده ، اقتصادی تشبثلرله تزیید اولونمقده‌در .

حیاتده جسور و متشبث اولمایان ، استقبالنی کندی سعی ذاتیسنه مدیون بولونمایان برفردك اکتساب موفقیت وثروت ایده‌میه‌جکی طبیعی اولدیغی کبی برملتده تشبثات زراعیه ، صناعیه وتجاریه‌یه اهمیت ویرمز ، کندیسنه حاکم اولان حکومتده اقتصادی بر اداره تأسیس ایده‌مزسه او ملت وحکومتده زنکینلك ، سطوت وشوکت آرانه‌ماز .

ایشته بوکون عمومیتله فقیر وسفیل قالمقلغمزك اسبابی ، حکومتك ایکی ده‌بر پاره‌سزلقدن، مضایقه‌دن پك فنا وضعیتلره دوشمه‌سی هپ حیات اقتصادیه‌یه اهمیت ویرمه‌مکلکمزدن ایلری کلیور .

آنالرمزك قوجاغنده ایکن صناعت وتجارتك غیری بر

حسله بويوين بز عثمانلی مسلمان چوجوقلرك بشيكلرمزده ايشيتديكمز نينيلر بيله : «پاشا اوله‌جقسك اولاديم» . « ضابط اوله‌جقسك ياوروم » ترنماتيله نهايت بولميورمی ؟

بتون محيطمز مأموريت وعسكرلك فكر وحسلريله مشبوع دكلميدر ؟ مكتبلرده‌كی تالی وعالی درجات تحصيلمز ينه دولت مأموريتنه حاضرلنمق غايه‌سنی تعقيب ايتميورمی ؟ بتون أمللرمز ، غايه‌لرمز يا پارلاق اونيفورمه‌لی بر ضابط يتيشمك ، ياخود حق تقاعدی تأمين ايده‌بيله‌جك رسمی بر مأموريت استحصال ايتمك دكلميدر ؟ عائله‌لرمز ايچنده صنعتكارلره ، تاجرلره حسن نظرله باقيليورمی ؟

قاچ زنكين عائله قيزلرينی تاجرلره ويرييور ؟ عجبا قاچ عائله چوجغنی برصنعته صوقيور ؟

آيده اوتوز قرق ليرا قازانان برتاجر آيده بش ليرا معاشی اولان بر مأموردن دها آشاغی طوتيلميورمی ؟ ايشته بوتون حيات مليه وعموميه‌مزده زراعت ، صناعت وتجارت حس وفكرلری پك اعتبارسز ، پك دكرسز درجه‌ده بولنيور .

طرابلس غرب ضايعاتی ، بالقان فجايعی آرتق ملكی وعسكری بو رسمی مأموريتلرك بالطبع پك زياده قيصالمه‌سنه وسيله اوله‌جق . و آز برسعی ايله ياشامق فكرندن نشئت ايدن مأموريت آرزولری اولكی شدت وقوتنی زائل ايليه‌جكدر .

بوندن طولايی اكثر خلقمزك سائقۀ ضرورتله بر دورۀ

فعاليته كيره‌جكنه وبو صورتله تشبث شخصينك اويانه‌جغنه قائلم.

حكومتده آلتى يوز سنه‌دنبرى دوشنوب كيره‌مديكى حيات اقتصاديه‌يه داخل اوله‌جق ، ايكى بيوك سفرى‌ده باشه چيقاره‌میان اردوسى اوغرينه صرف ايتديكى ميليونلرجه ليرالرك بر قسمنى بوندن صوكره تشبثات اقتصاديه‌سنه ، ترقئ معارف ومعموريتنه حصر ايده‌جكدر.

آسياو آوروپاده قوجه بر روما ايمپراطورلغى تأسيس ايده‌جك قدر هر طرفه ابراز شوكت وسطوت ايلديكمز زمان بيله آوروپاليلره بوكون آنجق الك عاجز وضعيف بر ملتك قاتلانه بيله‌جكى مساعداتى بخش ايلدك.

يوزده‌دورت ويا بش كمرك رسمى كبى تعهدات مجبوريه وبونجه امتيازات اجنبيه بزم ضعيف ومغلوب بولنديغمز زمان استحصال اديلن حقوق دكلدر. بالعكس الك قوتلى زمانمزده بخش ايدلمش مساعداتدر.

كندى الكامزده ادارۀ اجانبك محكومى بولنديغمزى آنديره‌بيلن بوقاپيتولاسيونلر حق حيات وناموسى اولان بر ملت ايچون شيندر.

آوروپاده الك كوچوك بر حكومت كوسترگزكه اوراده كندى پوسته‌سندن غيرى اجانب پوسته‌سى بولنسون، كندى تبعه‌سى يانڭده تبعۀ اجانب هردرلو ويركودن معاف اولسون ؛ مظنون وقباحتلى اولديغى حالده پوليس توقيف ايدوب كندى حبسخانه‌

سنه صوقه‌ماسون ، عدلیه‌سنده ترجمان بولندیرسون . کندی معمولات صناعیه وتجاریه‌سنك حمایه‌سی ایچون کمرك رسومنی – پاره‌سی کندی جیبلرندن چیقه‌جغی حالده – تزیید ایده‌مسون . بزده اولدیغی کبی أولرینی، عرصه‌لرینی، اراضیسنی، چیفتلکلرینی یوق بهاسنه اشترا ایدرك أهالیسنی حمال وأسیر کبی قوللانسون. الك کوچك قصبه‌لرینه قدر قونسولوسلر اقامه ایتسون، مؤسسات دینیه‌لرینی حمایه ایلسون، طوپراغی اوزرنده برر قولونیزاسیون (مستعمرات) ایدنسین .

ایشته شو سؤ استعمالات ، شو مجنونانه مساعدات هپ اقتصادی ایشلره عقل اردیره‌مه‌مکلکمزدن ایلری کلمشدر.

اسلافمز تجارت معاهده‌لرینی عقد ایدرکن حکومات اجنبیه وکیللرینه « دیوانه حریفلر تجارت کبی بیاغی شیلرله اوغراشیورلر. بونلرك ایستدکلری شو عادی شیلره باقمکز ! » دیه‌رك استهزا ایتدکلری، رجالرینی مستهزیانه اسعاف ایلدکلری تاریخلرمزده مسطوردر. فقط بو دیوانه ظن ایتدکلری حریفلرك استحصال ایتدکلری او مساعدات بوکون ملکمزی تارومار ایتدیکی کبی ثروت طبیعیه ومستحصله‌مزی قوروتدی. نیجه اراضی ومالکانه‌لرمزی ألدن چیقاردی، نیجه منابع عظیمهٔ ثروتی تسخیر ایتدی، کیسه‌مزه، حیاتمزه، موجودیتمزه حاکم اوله‌رق باشمزه بر بلای عظیم کسیلدی .

بونکله برابر بز دنیانك الك زنکین، الك منبت ومحصولدار

اراضيسنی الهگيرديكمز حالده بيله ينه فقر وسفالتدن قورتيله مدق. مصر كبی التون صاچان بر الكانك اداره سی ايچون وقتيله درسعادتدن اورايه فضله پاره گوندردك [*] يمن كبی الك منبت بر طوپراق عصيان آتشلری ايچنده قاوروله رق اوراده كی عسكرمزی بسليه جك قدر واردات گتيرمدی.

برچوق مسائل سياسيه مواجهه سنده برچوق منورالافكار وطنداشلرمدن شو سوزلری ايشيدييورم :

« كريد آطه سی ذاتاً باشمزده بر بلادر . اورادن برشی استحصال ايده مدكدن باشقه اوسته ويرييوردق . آرناوودلق، هيچ برپاره گتيرمه ين دائما اوسته پاره چكن عاجز برطوپراقدر. ماكدونيا دولتك باشنده بردرددر. وارداتی اوراپی محافظه ايچون اقامه ايديلن عسكری بيله بسله يه ميور. يمن بيكارجه تورك اجساديننك قانلريله يوغورلمش خونخوار بريردر. طرابلس غرب وطنمزدن سنه ده بر قاچ يوز بيك ليرامزی يوتان بر الكادر . »

انسان باقه سنی واستفاده ايته سنی بيلمديكی ، اداره سنی بجره مديكی هرشی آنك ايچون زائد وبلادر .

فقط بردفعه اويرلرك احوال جغرافيه لری، قابليت زراعيه واقتصاديه لری تدقيق اولونمغه باشلارسه ، سائر ملتلرك بوندن

[*] بوكون خديويت مصريه نك واردات سنويه سی اون بش ميليون ليرايی گچمكده در .

پك آشاغی وپك قیمتسز محللردن استحصال ایتدکلری مادی ومعنوی منافع اقتصادیه وسیاسیه دوشنولیرسه بوکون نظرمزده وجود وعدم وجودی مساوی طوتیلان بوالکالرك ضیاع ألیمنه خنجقره خنجقره آغلامامق قابل اوله ماز. برطرفدن بالقان حربی دوام ایدییور، دیکرطرفدن (ده‌ده آغاج) ی اساس طوته‌رق سلانیکه قدر اوزانان اراضی‌نك، اوسیروز اووه‌سنك قوهٔ انباتیه‌سنی، محصولات ارضیه‌سنی، انهار و جبالنك استعداد فیاض و ثروت بخشاسنی، سلانیکك واردار حوضه‌سنی، قوصوه‌نك جسیم مرعا واورمانلرینی، مناسترك ثروت طبیعیه‌سنی، اشقودره‌نك قابلیت زراعیه‌سنی خریطه‌یی اوکمه قویوب دوشندکجه هونکورهونکور آغلایه‌جغم کلیور.

کندی کندیمه أی نانکور خلق وحکومت! اك فقیر واك عاجز برملت وحکومتی یکرمی سنه ایچنده احیا ایده‌جك، صاحبنه میلیونلرجه ثروت کتیره‌جك شو مواقعی بوقدر ذلیلانه، بوقدر لاقیدانه، بوقدر مسکینانه اك حقیر دشمنلریکه قارشی هیچ آجی طویمه‌دن، هیچ أسف ایتمه‌دن ناصل ألدن چیقاردك!

بونه اویقو! بونه مسکنت! قیمتی میلیارلر دکر بو اراضی‌یی جزئی برهمتسزلك، ضعیف براده‌سزلك یوزندن غائب ایتمه‌یی، وصوکره آوروپاده‌کی بو عنصر و دین بلیه‌سندن قورتیله‌رق آسیاده قوتلی برحکومت تشکیل ایتمه‌یی دوشینورسك اویله‌می؟

یازیق سکا أی ملت! یازیق سکا أی وطن! قهر اولسون

بويله انسانلركه اومعزز ، اوقيمتدار ميليونلری ، جهان دگر ثروتلری قايغوسز ، كدرسز افراد عائله‌سنك قانلی كفنلری ايچنده كندی رعاياسنه ، كندی تبعه‌سنه محقرانه تسليم ايدييور ، وكنديني بيوك بر بليه‌دن قورتارمش عد ايليور . اخلافمز يارين حيات نوين اقتصادی‌يه آتيلديغی زمان بو يرلرك تاريخنی ، جغرافيای طبيعی واقتصاديسنی اوقويه‌جق ، اووقت بزلره بومسكين ، عاطل زواللیلرك غفلتنه لعنتخوان اوله‌جق ، ابدياً ضايع اولان طبيعتك بو خزائن ثروت ويسارينه آجی كوز ياشلری دوكه‌جكدر .

ففط هيهات ! او جسيم الكالر ، اولايعد ثروتلر بردها تكرار كلاملك اوزره ايادیٔ اسلامدن چيقمش ، أيادیٔ خرستيانيه‌يه كچمش اوله‌جق و اخلافمزه ايسه مرثيه خوان اولمقدن باشقه برچاره قالمامش بولنه‌جقدر .

*
* *

متاركه‌نك اعلاننده اوچ كون صوكره ايدی تصادفاً بك اوغلنده براجني كتابجيسنده بولنيوردم . كتابجی بكا صوفيه‌ده ماليه نظارتنك فرانسزجه يازلمش اوزون بر سپارش مكتوبنی كوستريوردی .

بومكتوبده تركيانك احوال اقتصاديه وماليه‌سنه عائد يازلمش ، نه قدر مهم آثار وار ايسه هپسندن بر قاچر دانه ، تورکجه وسائر لسانلرده يازلمش زراعی ، صناعی ، تجاری رساله‌لر ،

راپورلر ، غزته قولكسيونلری ایسته‌نیوردی . باقكز حربك اك شدتلی دوره‌لرنده دشمنمز نه ایله اشتغال ایدییوردی . بزم مالیه نظارتمزده ایسه بو آثار بلكه یكرمی سنه‌در تدقیقه مظهر اوله‌مامشدر . ایشته برملت بویله زنكینله‌شیر ، بویله قوتلشیر . یوقسه استحصالاتی تزییده چالیشمقسزین خلقه متصل ویركو تحمیل ایتمكله برحكومت اقتصاداً یوكسلمش عد اولنه‌ماز .

بز مسلمانلر درت أل ایله زراعته صارلماز ، صناعته كیریشمز ، تجارته سلوك ایتمز ایسه‌ك كندمزی هیچ بر وقت ملت حاكمه صره‌سنه كچیره‌مه‌یز . حقیقتده دائما ملت مغلوبه اوله‌رق قالیرز . اوفق بر حادثه‌نك ، روزكارك قارشوسنده ییقیلیرز .

حیات اقتصادیه ایچنده یوو ارلانان بر ملتك افرادنده آتیكلك ، پراتیكلك ، تجربكلیلك واردر . اویله برخلق مملكتنك قیمتنی ، طوپراغنك شرفنی پك ایی طانیر .

یوقسه شو بالقان سفرنده اولدیغی كبی یوز یوز اللی بولغار اشقیاسی قرق بیك كشیلك برقصبه‌یی باصار ، اون بش ، یكرمی بیك اركگی اولان برشهری بلا مدافعه ضبط ایدر ، اهالیسنی قویون سوریسی كبی هیچ چیرپینمه‌دن بوغازلایوب محو ایده‌مزدی .

اویله قصبه‌لركه بیكلرجه تفنگه ، جبخانه‌یه‌ده مالك ...

پایتختمز جوارنده درت بولغار نفری تكفور طاغی كبی قوجه برشهر ولیمانی تسلیم آلدیغی كبی جبین مجمعه‌لر وقوعه كله‌مزدی .

أ. كمكنی حیاتندن ، صناعت وتجارتندن بكله‌ین وعین زمانده قوتلی بر تربیهٔ وطنیه و حسیات ملیه‌یه مظهر اولان بر ملتده تربیهٔ روحیه وحسیات فدا كارانه پك یوكسكدر .

ادارهٔ حكومتده ایش باشنه كچنلر بویله حیاتله بوغوشه‌رق، معاملات اقتصادیه ایچنده یوغوریله‌رق یتیشسه‌لردی مملكت ینه‌بو فلاكتلره اوغرامازدی. حال بوكه بزده پراتیك، تجربه‌دیده، آتیك آدملر پك آزدر. حركته كلوبده برایشه قرار ویرنجه‌یه قدر قارشوسنده‌كی آتی آلوب اسكداری كچر .

توركیه غیور وعزمپرور انسانلره محتاج اولدیغی قدر بو انسانلرك یوكسك بر تحصیل ایله برابر علوم اقتصادیه ومالیه‌ده اختصاص صاحبی اولملری، بجریكلی و پراتیك اوله‌رق یتیشه‌لری حاصلی مسلكلرنده تفرد ایتمش بولونمه‌لری شرطدر. حكومتك هرهانكی برمأموری، افرادملتدن هرهنكی برایش صاحبی موفق اولمق ایچون حضرت سلیمانك شو سوزنی درخاطر ایتملیدر : « ایشنده ماهر بر آدم كوردكمی ؟ او، بر حكمدار خدمات ووظائفنی ایفا ایده‌بیلیر . »

ایشته بزده جان آلیجی بو نقطه‌یی اساس طوته‌رق فلاكتلرك باعث اسبابی اولان معیشت عملیه وحیات اقتصادیه‌ده‌كی هیچلكمزی تشریحه چالیشه‌جغز .

تجار زاده ابراهیم حلمی

فقر وضرورت وسفالت عموميه

فرانسزلر « كچينمك ياشامق ديمك دكلدر » ديرلر . بزده ياشامق كچينمك ديمكدر . اكثريمز قوت لايموت كچينرز . فى الحقيقه ممالك عثمانيه ده آچلقدن ئولن يوقدر . فقط يوزده سكساننمز آچ وچيپلاغز . آناطولى ده عظيم بر سفالت حكمفرمادر . كويليلرك غداسى آغزه آلنه جق شى دكلدر . اوست باشلرى پك خرابدر .

اهالى عموميتله دينه جك درجه ده مرفه و مسعود دكل . بالعكس بدبخت وپريشاندر . مدخر ثروتى يوقدر . حيواناتى يمسزلكدن ، خسته لقدن قيريليور ، محصولاتى يولسزلقدن اولديغى يرده چوريبور ، نسل عسكرلكله وخسته لكله ازيليور . اهالى كوندن كونه سفالته دوچار اوليور .

استانبول يرلى اهاليسنك ثروتى ايسه قسماً معاشه باغلى بولنيور . اراضى و املاك اعمار ايدلمديكندن ياقيمتنى ضايع ايدييور ، ياخود آخرلك النه كچيور . غلطه دن تا آلتنجى دائره يه ، قاسم پاشا

صرتلرينه قدر اراضى و املاك كاملاً اسلامك يدنده ايدى . بويرلر تدريجاً خرستيانلرك، اجنبيلرك ألنه كچدى . استانبولك اك معتنا محلاتىده غائب ايتمك اوزره‌يز .

صوك يانغينلر اون بيكلرجه ليرالق ثروت اسلامك محوينى انتاج ايلدى . چوغى سيغورطه‌سز اولديغى ايچون نيجه سنه‌لرك أمكى، محصولى اولان اوثروت يكانه‌ده بركونده ألدن چيقدى. نه آجى ، نه أليم حيات ! شو يانغينلرى قاريشديره‌لم، عجبا قاچ خرستيان متضرر اولدى؟ چرچير يانغينى ، سليمانيه يانغينى، آياصوفيه يانغيننده قاچ بيك اسلام عائله‌لرى پريشان اولدى ؟

بوقدر پريشانلق ، بوقدر فلاكت اوكنده قابل دكل يينه عقلمزى باشمزه آلمايورز. حالا اويانغين خرابه‌لرى اوزرينه اخشاب بنا انشا ايدييورز . عينى بر عرصه اوستنده بلكه بربر اوزرينه بش دفعه خانه انشا ايدلمش بش دفعه‌ده يانمشدر . بو اخشاب انشاآت كوسترييوركه بز استانبوله اوطورمق ، يرلشمك، تملآتمق ايچون كلمه‌مشز. كوچبه برحيات ياشايه‌رق حين حاجتده اوطورديغمز بنالى آتشه ويره‌رك آسيايه كچمكه خاضرلانمغى دوشونمشز . باشقه درلو ثروتي بو قدر اهمال ايدن بر قوم كورلمامشدر . اخشاب انشاآت ملتك فقرينه ، فكر اعماردن محروميتنه دلالت ايدر . اخشاب بنالرله برشهر معمور اوله‌ماز . آوروپاده اللى بوقدر شهر كزدم . اخشاب بنا كورمدم. اسويچره‌نك كويلرنده بيله انشاآت طاش وطوغله

دندر. یالکز نورمبرغلیلر آلتی، یدی یوزسنه اول انشا ایدلمش اسکی بنالری قرون وسطی‌نك بریادکار تاریخیسی اولمق اوزره حفظ ایتمشلردر. بوبنالرك اکثریسی‌ده او وقتك اعاظمنه‌عائد، بناءً علیه آنلرك طرز حیاتنه دائراولدیغی ایچون محافظه اولنمشدر. بزده دون یانغین اولور، جسیم قوناق بیکلرجه لیرالق اشیاسیله خاکستر اولور، ینه اوعرصه اوزرینه اخشاب بنا انشا ایدیلیر.

ایشته‌بو بزم یالکز بوکونی دوشنوب فردایی خاطرلامامقلغمزدن بندن صوکره کله‌جکلره طوفان اولسون فکرنده بولنمقلغمزدن نشأت ایدییور. آز بر پاره ایله بوکونکی ایشمزی کورمك، یارینی دوشنمك ایچون یورولمامق ایسته‌مه‌مکلکمزدرکه بزی بویله موقت اصوللره باغلایور.

بلدیه‌مزکده قطعیاً دوزه‌له‌جکی یوق. بویانغین خرابه‌لری اوزرنده نه‌بیوك جاده‌لر نه کنیش سوقاقلر، نه منتظم أولر انشا ایدیلیردی. بر یانغین اولدیمی آره‌دن سنه‌لر کچر اویرك خریطه‌سی یاپیلماز. ایشته استانبول ناپولینك پومپه‌ئی‌سنی آندیرر برچوق خرابه‌لرله سفیل، ویران برشهری، بیوك بر کویی آندیرییور.

هر یانغین برچوق عائله‌لرمزك موجب خرابی وپریشانیسی اولورده ینه‌وسائط اطفائیه‌مز دوزلمز. اهالی‌ده قطعیاً بلدیه‌لری تضییق ایله‌مز. ذاتاً بزده عمومیتله فلاکت آن وقوعنده حس

ایدیلور ، کچدیکی خاطره‌لرمزده ایزی بیله قالماز . بیوك فیضاندن ایکی آی صوکره پارسی کزییوردق . پارس ایکی آی اول عادتا کول ایچنه‌باتمش برکویه ، برقاییغه بکزه‌مشدی . حتی خارجیه‌کبی برایکی نظارت صو ایچنده قالمشدی . تخریبات مدهشدی . پارسی باشدن باشه طولاشدیغمز حالده فیضانك آثار تخریبیه‌سندن میدانده هیچ برشی یوقدی . خارجیه‌نظارتنه کیتدیکمز زمان اوم‍زیناتی ، تفریشاتی یپ یکی طورییوردی ، هاشتلك کتاب دەپولرینی طولاشدیغم زمان رفاقتمده بولنان ذات باصان‌صویك درجهٔ ارتفاعنی تعریف ایدییور تام درت‌متره ارتفاعنه قدر دەپونك صو ایچنده قالدیغنی سویلیوردی . فقط دەپونك بیکلرجه کتابلری انتظام قدیمله‌یرلرینه یرلشمش‌صانکه بورایه هیچ صو باصمامش دینه‌بیلیردی . بتون پارس حیات قدیمنی ، معموریتنی ، طراوتنی یکیدن اکتساب ایلمشدی .

اکر شویله برفیضانه بوممکت اوغراسیدی ، بلکه تأثیری یکرمی سنه‌ده زائل اولمازدی . ایشته بز شرقلیلرك غربلیلرله اولان فرقی ....

نته‌کیم عین فلاکته برقاچ‌دفعه ادرنه شهری‌ده اوغرادی اوراده تأثیری سنه‌لرجه کورلدی وحس ایدلدی .

فقر وضرورتمزی آرتدیران اسباب دها درین ودها اجتماعیدر . معیشتك کوچلشمه‌سی ، احتیاجاتك آرتمه‌سی ویرکولرك زیاده‌لشمسی نسبتنده منابع وارداتمزك آزالمسی ،

قازانجلرمزك قیصالمسی خلقمزی درین بر فقر وضرورته القا أیلیور معیشت کوچله‌شیور ، سفالت آرتیور ، زراعت ، صناعت ، تجارت حال توقف وتدنیده ، اجتماعی سیاسی مصیبتلر بر برینی ولی ایتمکده ، اسلافمزدن انتقال ایدن ثروت مدوره ومتروکه یاواش یاواش خرستیان واجانب ألنه کچمکده بولندیغچون عنصر اسلام یالکز سیاسةً دکل ، اقتصاداً ده غائب ایلمکده‌در .

استانبولك ، ولایات سائره‌نك اك ایشلك ، اك قیمتلی جاده‌لرینی احتوا ایدن اراضی تدریجاً خرستیانلره انتقال ایتمکده‌در .

یاواش یاواش بیوك چیفتلکلر ، مزرعه‌لرده بونلره کچمك اوزره‌در . قونیه‌یه سیاحتمده فرسخلرجه واسع ومحصولدار اراضینك کویلریله برابر برفرانسزك یدینه کچدیکنی طویدیغم زمان کوزلرم یاشاردی . بو اراضی‌نك یانندن ترنله کچرکن تصادف ایتدیکم اورانك برقاچ زنکین چیفتجیسنه بوطوپراغی ناصل بر اجنبی‌یه صاتدیردیغکزه ، برقاچکزك بر آره‌یه کلوب بوطوپراغی اشترا ایتمدیککزه حیرت ایتدم ، دیدم . بونلرده جواباً «آه بك افندی ! چوق طوغرو سویلیورسکز ، چوق ده اوغراشدق ، نه چاره که حکومته‌سوز کچیره‌مدك .» دیدیلر ، وایشلك ایچنه منافع شخصیه‌نك قاریشدیغنی سویله‌دیلر .

داها بونك کبی نیجه اراضی ألمزدن چیقیور ، آطنه‌نك

اوپاموق تارلالری، اوجسیم چیفتلکلری‌ده یارین اجانبه کچه‌جك خط بویلرنده بزه برشی براقیلمایه‌جق .

معدنلردن ، انهاردن ، لیمانلردن ، طاغلردن استفاده حقی کیت کیده اجانبه مخصوص اوله‌جق .

بز مسلمانلر بوروشله ، بواذعان‌ایله کندی‌اوموزده، کندی طوپراغمزده بو یبانجیلرك اوشاغی ، حمالی اولوب قاله‌جغز .

کرهٔ ارض اوزرنده أوینك ایچنه‌بیله حاکم اوله‌میان بزم کبی قیدسز ، احمق ، عاطل انسانلرك أشنی بولمق متعسردر.

اوزرنده ساکن اولدیغمز اراضی‌قوهٔ انباتیه‌سیله‌مشهوردر. بعض ولایتلرمز اوقدر محصولداردرکه‌سنه‌ده ایکی دفعه‌محصول آلنه‌بیلیر، اوجسیم طاغلرك زیر زمیننده اوقدر خزائن‌مدفونه غیرمنکشف طورییور. جسیم‌جسیم اورمانلرمز یانوب کسیلیور، ینه اویله محللرمز واردرکه پترول کبی میلیونلر کتیرن مایعات آقوب کیدییور ، یولسزلق ، شومندوفرسزلك یوزندن نیجه قیمتدار محصولات محللرنده چورویوب بیتیور .

بو نه‌حال ؟ بو نه‌حیات ؟.....

بز عادتا آلتون ییغینی اوزرنده‌جان ویرن خسیس‌صرافلره بکزه‌یورز . منبت ومحصولدار اراضی اوزرنده آج وچیپلاق اوله‌رق یاشایورز.

هپ آیلقله، ییللقله کچن حیاتمزك منابع و ارداتی قیصالدقجه، بوزلدقجه خلقمز دها درین سفالتلره دوچار اولیور.

ادارهٔ حكومتی اشغال ایدنلر، قلوبلرده، مطبوعات ستونلرنده طفره‌فروشانه یوكسكدن اوتنلر بر آز فاتحدن باشلایه‌رق ادرنه قپوسنه قدر كیتسونلر، اوراده‌كی محلاتك ایچنه كیرسینلر، مختلف عائله‌لرك معیشتلرینی تدقیق ایتسونلر، قصاب وبقاللرك حساباتنه باقیلسون قیومجی چارشوسنده هیچ بهاسنه صاتیلمقده بولنان مجوهراتك صاحب وصاحبه‌لری صوروشدیرلسون، او وقت بو ملتك یاره‌لرینك نه‌قدر درین اولدیغی آكلاشیله‌جق، آغلانه‌جق، اویشیل ماصه‌باشنده ملت مهیبه، حكومت معظمه دیه اعلان سطوت وابراز مهابت ایدنلرك كبر وغروری نه‌قدر سونه‌جك، حربلردن، انقلابلردن، نه‌درجه تحاشی اولنه‌جقدر.

بوكون تركیاده هركسك بیلدیكندن دها فضله، دها درین بر سفالت حیات حكمفردر. ملتك قوای حیاتیه‌سی ضرورت وسفالتلرله پریشان اولمشدر.

هركون غزته‌لری تعقیب ایدیكز. اجرا دائره‌لرینك قرارلرینی اوقویكز. بونلرك اكثریسنده تجاردن كیرقور ولد آغیانك یاخود صرافاندن قسطی ولد پنایوطك عایشه‌خانم ویاخود محمد بك ذمتنده‌كی مطلوبنك تأمین تحصیلی ضمننده فلان یرده‌كی أوینك دكاننك، كوشكنك، باغنك، تارلاسنك صاتیلمقده اولدیغنی وطالب اولانلرك پی اقچه‌لرینی حاملاً فلان كون دائره‌یه كلملری اعلان ایدلمكده‌در. ایشته بوحال، ثروت اسلاملك كیملر یدینه كچمكده اولدیغنه پك ایی برمثالدر.

منابعی قورومش ، یاغموری کسیلمش بر چشمه‌که دائما صوینی صرف ایدییور ، البته بر کون بوسبتون قورویه‌جغی، هرکسك صوسزلقدن جان ویره‌جکی محققدر. چشمه‌نك صوینی تماماً صرف ایدلمش شمدی چامورلی بریکنتیسیله تسکین عطش ایدنلره دونمش بر حالده‌یز . قومشولرمزدن صو دیلنه دیلنه یاشایورز. یارین بونلرده صوینی کسدکاری کبی بوسبتون محو اولمه‌مز محققدر ، ذاتاً چشمه‌نك بتون منبعلری‌ده بونلرك ألنه کچیور.

مرحمت ایدوبده بزی صقا کبی قوللانیرلرسه ینه بیوك بر نعمتدر. یاخود بالقانلرده‌کی عموم خرستیان اهالینك یاپدیغی کبی چشمه‌مزی تماماً آله‌رق وبزی‌ده چشمه باشنده بوغه‌رق بتیره‌جکاردر.

آرتق شو آجی حقیقتلر اوکنده ، شو آچلق وپریشانلق قارشوسنده بر آز سیلکنه‌رك استقبالمزه صاحب اوله‌مازمی‌یز؟ شو فلاکتلره قارشی أل برلکیله چالیشه‌رق موقع اقتصادیمزی یوکسلته‌مزمی‌یز ؟ اقتصادده یوکسلمك چالیشمقدر . کندی طوپراغمزده، کندی ملکمزده‌قازانجمزی تأمین ایلمکدر. بوقدر بسیط، بوقدر طبیعی حیاتکده الی‌الابد مغلوبی‌می قاله‌جغز ؟

اقتصاداً یوکسله‌مین بر ملت فقیر قالدقدن باشقه حق حاکمیتدن‌ده بحث ایده‌مز .

بیوك بر آپارتمانك صاحبی‌یم . اورانك حاکمی‌یم . فقط

چالیشمایورم ، مصارفم قزانجمدن زیاده . بورج یاپمغه مجبور اولیورم ، آپارتمانك ایرادی یاواش یاواش آلاجقلیلرمك ألنه گچیور. بن‌ده کیتدکجه فقیر دوشیورم. فی‌الحقیقه ظاهراً آپارتمان صاحبی‌یم . هرکس نظرنده زنگینم. نه‌چاره‌که اداره‌سزلکمدن بقالده قارن طویورمغه مجبورم .

هرکون آلاجقلیلرمك تضییقاتنه، تحکماتنه محکومم، بویله زنگینلکدن برفائده مأمولمیدر ؟

قوجه عثمانلی ایمپراطورلغندن بحث ایده‌رز. صوکره محتشم دیون عمومیه دائره‌سنك ویران باب عالی‌یی قنادلری آلتنه المش اولدیغنی کورمه‌یز ، بانقه‌لرك أسارتی آلتنده یاشادیغمزی دوشونمه‌یز. بتون مؤسسات اقتصادیه‌نك اجنبی وخرستیان ألنده اولدیغنی کویلیلرمزك بیله بونلر حسابنه چالیشدیغنی حساب ایتمه‌یز . دائما سطوت حکومتدن ، شان ملتدن دم اوروب طورورز . بن بوحیاتك ، بوحکومتك ، بوطرز اداره‌نك هیچ برجهتنده نه‌شان ، نه‌جان ، نه‌قوت کوره‌بیورم .

بالعکس مدهش بر اضمحلال ، درین بر اوچوروم مشاهده ایدییورم. برملت اقتصاداً دیکرملتلرك أسیر ومحکومی بولندقجه اونك نه‌اردوسنك ، نه‌ده دوننماسنك برقیمتی اوله‌ماز .

اقتصاداً یوکسلمش برملت هردرلو فدا کارلغی یاپمغه مقتدردر . اقتصاداً مغلوب اولان برملت‌ده سائر ملتلرك قوای محتشمه‌سی آلتنده هردرلو آجی وتحکم آمیز تکلیفاتی قبوله مجبوردر .

بزم عصرلردن برى واوغراديغمز فلاكتلرك اسبابندن بريسى ده اقتصاداً مغلوبيتلرمزدر . ايشـته بومغلوبيت بزى كوندن كونه فقر وسفالته سوروكليور .

حيات زراعيه

آناطولى برزراعت آنبارى اولمق ممكن ايكن، خلقمزى زراع يايوب چيقمق قولاى ايكن بونى بيـله اهمال ايتمش بر ملتز . بتون ممالك عثمانيه همان حضرت ادريس دورندهكى اصول زراعتله زرع اولنقدهدر. آرناوودلق كول ونهرلرنده استعمال ايدلمكده اولان قاييقلر ؛ روم ايلينك برچوق يرلرندهكى آلات زراعيه نمونهلرى آنجق آوروپانك اتنوغرافيا موزهلرنده اقوام ابتدائيه شعبهلرنده كوريلير .

بر آغاجك ايچنى اويهرق يايپلان بسيط برقاييق شـيمديكى آفريقاو حشيلرينك استعمال ايتدكلرى وسائط نقليهدن معدوددر. آرناوودلقده و آناطوليده بيله بونلر اكسـيك دكلدر. فرات نهرندهكى كلكلرده نه قدر اسكى برزمانك محصول صنعتىدر .

هله آلات زراعيه پك ابتدائيدر . آناطولينك او قاغنى آرابهلرى دور أولك بر يادكاريدر . طوپراق جابجـا چيپلاق، وغير مزروعدر . زراعت اولنان يرلرده فن كيرمهمشدر .

پك صولاق ، محصـولدار اولان اراضى قوهٔ انبـاتيهسى

نسبتنده حاصلات ویرمز. کوچوك برغیرت ، کوچوك برهمتله شیمدیکنك بلکه یوزمثلی محصول ویره جك بواراضی یه باقیلمدیغی ، وسائط نقلیه‌سنه اهمیت ویرلمدیکی ایچون عاطل وعاقر بر حالده قالیور .

آرتق انسانلرك ایلك صناعتی تشکیل ایدن زراعت بیله بزده بوحالده قالیرسه بیلمه‌م نه‌حقله بوطوپراغه‌صاحب اولیورز ؟ صپانمزك کیرمه‌دیکی طوپراق اوزرنده حق تملکمزی ادعا ایده‌بیلیرمی یز ؟ مملکتمزك استقبالی زراعتك ترقیسنده‌در . بز چفتجی اوله‌رق یاشامغی اوکرنسه‌ك ینه دنیانك پك زنکین، پك مسعود انسانلری اوله‌بیلیرز. فقط غیور چفتجی اولمق شرطدر. بوکون روسیه ، مجارستان ، رومانیا ، و بولغارستان ، صربستان هپ زراعت سایه‌سنده یاشایور ، استحصالاتنك کوندن کونه تکثیری صورتیله ثروتلرینی آرتدیرییورلر . شومملکتلرك احوال زراعیه‌سنی تدقیق ایدوبده برده اونك یاننده بزم شو چفتجی نك حالنه باقیله‌جق اولورسه آغلامامق ممکن دکلدر .

کویلرمزك هر بری ویران وپریشاندر . کویلیلرمز فقیر وزواللیدر . ییدکلری اکمك سیم سیاه ، کیدکلری لباس پارچه پارچه‌در. برچوق‌اولرك جاملری بیله یوقدر ، پنجره‌لرینه کاغد ویاتنکه یاپیشدیریلمشدر. ایچلرینه کیرسه‌کز اوطه‌می ، آخورمی اولدیغنی تعیننده شاشیریرسکز .

عثمانلی ــ یونان سفری اثناسنده ایدی تسالیایی باشدن

باشه طولاشمشدم . بوکون بزم تراکیا وماکدونیا تارلالری اوزرنده براقدیغمز طوپ ، تفك ، جبخانه آرابه‌لرینه بدل یونانیلرك تارلالرده براقوب بزم مشهودمز اولان غنائم اکثریا زراعت ماکنه‌لری ، پوللقلری وسائره ایدی . برکون فورقه کچیدینه یقین طاووقلی کولی کنارنده ماورو قورداتونك چفتلکنی کزییوردم. چفتلکك درونی پك کوزلدی. ظریف برکتابخانه‌سی واردی. آلمانجه فرانسزجه ، روسجه برچوق زراعت کتابلری، زراعت لوحه‌لری ، زراعت راپورلری بولنیوردی . چفتلکده حیواناتپك چوقدی،فقط ماکنه‌لرك انواعی موجوددی. اراضی پك کوزل زرع ایدیلمش، فن زراعت حقیله تطبیق اولونمشدی. ایچمدن « اه ، بزده بویله قاچ چفتلك واردر، قاچ چفتجیمز، چیفتلکلرینی بو یولده ترقی ایتدیرییورلر . نره‌ده بویله معمور چیفتلکلر ؟ ــ دیه دوشونیوردم ...

* * *

آناطولینك برچوق کویلری محتکرلرك، تفه‌جیلرك، اعشار ملتزملرینك ألنده ازیلوب طورییورلر . هله آغالرك، اشرافك ، متغلبه‌نك ظلمی‌ده باشقه .

کویلیلر معنویاتدن زیاده مادیاته اهمیت ویررلر . آنلر ایسترلرکه حیوانلری بولونسون، طوپراغی‌سورولسون، پاره‌سی اولسون ، ییه‌جك اکمکلری ، یاقه‌جق اودونلری اکسیك

اولماسون . برطرفدنده حیاتلری تحت تأمینه آلنسون، کویلری اشقیانك تسلطندن مصون قالسون آرتق آنلر ایسته‌دکلری سعادته کندیلرینی مظهر اولمش عد ایدرلر .

حریت ، مشروطیت ، وسائره هپ صوکره کلیر. اعلان حریتدن صوکرا هجرا کویلیلر بوکلمه‌لری ایشیتدکلری زمانیکی کلن پادشاهك اسم شریفی ظن ایتمش ایدیلر . حقیقتده مشروطیتدن هیچ برشی ا کلامامش ایدیلر .

موقع اقتداره کچنلرمزك هیچ بری‌ده بونلری دوشنمدی‌یا، هپ قانون اساسی دیدی قودیلریله وقت کچیرلدی .

کویلیلرینه حالیله متغلبه ألنده قالدی . اشقیا ینه کویلرینه هجوم ایتدی . یوللرینه ینه باقان اولمادی. حیواناتی ینه برچوق خسته‌لقلرله ئولوب کیتدی .

کویلی ینه چیپلاق ، ینه تخمسز ، ینه حیوانسز ، ینه یوردسز برحیات سفیلانه ایچنده ذلیلانه یاشادی .

حکومتك نفوذی بورالره کیرمزسه ، کویلینك موقعی یوکسلمزسه ، بونلرك فکرلری ایقاظ اولنمازسه حکومتك شکل مشروطیتی قاچ پاره ایدر .

کویلیلرمز پك جاهلدر . مکتبلری یوقدر . مکتبی اولان کویلیلرده بر طاقم نادان خواجه‌لرك ألنده تعصبه قرباندر .

کویلیلرمز او قدر جاهل ، او قدر عاطلدرکه بعضاً بش دقیقه اوزاقده یانلرندن چاغیلتیلی بر دره کچرده آنلر ینه

قوراقلقدن يانان تارلالرينه ياغمور ايمسى ايچون خواجه‌سيله قادين و چوجوغيله برابر ياغمور دعاسنه چيقارلر . اكر بونلر برآز پراتيق و ايشكذار انسانلر اولسه‌لر تارلالرينه قاچ دانه جدوللر آچار ، بندلر ياپارلر ، لاستيك ويا كونك بورولرله قاچ متره‌دن صويى نقل ايدرك تارلالرينى قوراقلقدن قورتاره‌بيليرلر.

بالعكس تارلالرينى صوباصار ، چكركه استيلا ايدر ، شدتلى برقيش كليور پريشان ايلر . قازانجلرى غايت محدود اولديغندن غدالرى فنادر . اكثر كويليلرمز قيصه بويلى ، اينجه باجاقلى ، خسته‌لقلى بار معيشت و سفالتله چوكوك ، اولكون بر حالده‌درلر . يوزلرندن آتش فيشقيران قانلى و جانلى كويليلرمز پك آزدر . اكثريسى بطاقلقلرك مخرب صيتمه‌لريله معلول و پريشاندر .

اوروپا كويلرينى كورديكم زمان حيرتده قالدم . بر دفعه هر كويك پك منتظم شوسه يوللرى وار . هر كويك غايت كوزل و منتظم بر مكتبى بولونيور . غلبه‌لكلى كويلرك پوسته‌سى ، تلغراف و تلفون خطوطى بيله موجود .

كويلر وسائط مدنيه‌نك كافه‌سنه مظهر اولمش ، حيواناتى سميز و توانا ، ييه‌جك و ياقه‌جقلرى بول ؛ ايچلرنده اون بش ، يكرمى بيك ليرالق برچوق زنكين كويليلر موجود ، اوستلرى باشلرى اولدقجه منتظم ، ياشايشلرى طوپلى و شنلكلى ، طوغريسى سزاى غبطه برحالده‌در .

بزده كويلى‌يى بو حال سفالتده براقان اسباب يالكز

حکومتسزلك دکلدر . اهالینك کورکوسزلکی ، جهالتی ، عطالت ومسکنتنكده دخلی واردر .

استانبول جوارنده باغ و باغچه‌لریله مشهور سزه بر کوی نمونه‌سی آله‌یم : مثلا چوغمزك زیارتکاهی اولان دکرمندره. بن بورایه تخمیناً اون سنه اول کیتمشـدم . کوی پك کوزل و پك محصـولداردر . بتون طاغلر بیـله یمیش آغاجلریله قاپلانمشدر. یمیشی، اوزومی بولدر وبوبولاق کویه اپیجه‌واردات کتیرییور .

کویك ایچنـدن کچرکن سوزم اوکا بر حمـام کوردم . ابتدائیلکك بر نمونه‌سی اولان بو حمامده کویلیلر ییقـانیور ، فقط چرکابلی صوبی سوقاغك اورته‌ســندن آقوب کیدییور ، صوکره غسلخانه‌لرك ، آبدستخانه‌لرك افرازاتی ده عین زمانده سوقاقلره دوکیلیور . بتون بو پیسـلکلر پنجره و قپولرینـك اوکندن جریان ایدییور . آشاغیده صوی‌دکزه آقان بردره، برچاریك مسافه‌ده‌ده قوجه ازمید کورفزی بولنیور .

کوی بیـوك و غلبه‌لکدر . یازین صـیجاقلرده بوراسی بالطبع متعفن وخسته‌لقلیدر . کویك موقعی جنت آســا ، آب و هواسی ایســه پك لطیفدر . کویك ایچی ایســه برباددر . کویلیلر جزئی برهمتله برلغم یاپه‌رق کندی پیسلکلرینی‌اوچ‌دقیقه آشاغیده آقان دره‌یه کتوره بیلیرلر ، دره‌ده بو پیسلکی دکیزه ایندیره‌بیلیر. چونکه جریانی سریعـدر. کندی کویلرینه عائد

شوقدرجق بر شیئی دوشونه‌مین ، مكتبلرینی معطل براقان ، يوللرينه هيچ اهميت ويرمه‌ين بر خلق صرف كندی خطالريله ، كندی عطالت واويوشقلقلريله ، صيتمه وتيفو خسته‌لقلريله مضطرب ، جاهل ، پاره‌سز قالیرسه دردينه كيم درمان بولسون ؟

خرستيان كويلری ایسه بزم كويلردن اولدقجه فرقليدر . اولا مكتب وكليسالرينه اهميت ويررلر ، مزارلرینی حسن محافظه ايلرلر ، ييه‌جك وصحتلرينه دقت ايدرلر ، يوللرينه آزبجوق چاليشيرلر ، كويلرينك اطرافنده سرينلك ويريجی آغاجلقلر وجوده كتيريرلر . بوصورتله اسلام و خرستيان كويلری آره‌سنده معيشتجه ، معموريتجه برفرق كوريلير .

ينه بر كون حيوانله ديكر براسلام كوينه كيتمشدم . حيوانمی تعقيب ايتديكم شوسه‌دن آيروب كويك مدخلنه كيرمشدم . بيوك شوسه‌دن كويه يدی سكز دقيقه سورن كنيشجه بريول واردی . يولك اطرافی‌ده چيتلرله ، اولرله آخورلرله محاطدی . يول كيم‌بيلير قاچ عصر تعمير كورمديكندن پك خراب ايدی . درين چوقورلقلر ، چامورلقلر ، قيالقلر ، خندقلر حصوله كلمشدی . حيوانمك بجاغی قيرلمه‌دن كويه كيرمش ، آتدن اينه‌رك بيوجك برچنار آغاجنك سايه‌لكنده موله ويرمشدم . هوا صيجاق ولطيف ايدی . جمعه اولديغچون بر چوق كنج ، اختيار كويليلر آغاجك آلتنده‌كی پيكه واسكمله‌لره اوطورمشلردی .

بنده بونلر کبی ایری بر فنجاندن قهوه‌سی ایچه‌رك صحبته اشتراك ایتمشدم .

بو اثناده کویلینك بری بر کون اول یوکلی اولان آرابه‌سنك تکرلکی معهود یولدن کچرکن قیرلدیغنی سویلدی . دیکر بر کویلی‌ده « قیشـین نه یاپه‌جغز ؟ ینه کیم بیلیر قاچ حیوانمز سقطلانه‌جق ، قاچ آرابه‌مز قیریله‌جق » . دیدی .

کنج بر کویلی « حکومته استدعا ایتدك ، حالا کلوب یولی تعمیر ایده‌جك » دیدی .

بن‌ده کویلیلره جواباً : « بز هرشیئی حکومتدن بکلرز . بوکوی سزك دکلمی ؟ بو یول سزك کویك ایچندن کچمیورمی ؟ بورادن سزك حیوانلرکز ، آرابه‌لرکز ، عائله واقرباکز مرور ایتمیورمی ؟ برچوق جمعه‌لر کویك بتون دلیقانلیسی ، آغاباباسی شوچارداغك آلتنده طوپلانمیورمی ؟ اوحالده بر ایکی جمعه برآره‌یه کلسه‌کز شو آغاجك آلتنده تنبل تنبل اوطوراجغکزه شویولی یاپمغه چالیشسه‌کز نه اولور . » دیدم . علاوةً ده « کیمکز کوره‌ك ، کیمکز قازمه ، کیمکز کوفه ایله چالیشه‌رق اوچ درت جمعه ایچنده شویولی یاپار ، کندیکزی ، حیوانکزی و آرابه‌کزی قورتارمش اولمازمیسکز ؟

هرایشی حکومتدن بکلرسه‌ك ، حکومت هانکیسنه یتیشه‌جك . برآزده کویلی دایبلرمزك همتی لازم » دیدم .

کویلیلر شو فکرمی پك مصیب بولدیلر . هیچ ده کوجنمه‌دیلر . فقط بالآخره یولی یاپوب یاپمه‌دقلرینی بیله‌مم .

چونکه بزلرك کویلی ، قصبه‌لی ، شهرلی اولسون عمومیتله هپمزك برفنا عادتی واردرکه اوده یاپیلماسنه قناعت کتیردیکمز ، حتی آننده قرار ویروب تشبث ایتدیکمز الك مهم برایشی بیله آرادن برکون کچدیمی واز کچه‌رك براقیقلقمز ، اونوتمقلغمزدر . ظن ایدرم ، اوکویك اهالیسی‌ده پك محق بولدقلری شوفکری ایرتسی کون تماماً اونوتمشلر وکیمسه‌ده اوستنه مال ایدنمیه‌رك اهمال ایتمشلردر .

حاصلی چفتجی بر ملت بیله دکلز . کندی اراضیمزی صولایوب ، اکوب ، بیچوب کچینمکدن عاجززز .

ملکمزده اویله انهار واردرکه بونلرك اسقاء اراضیده کوره‌جکلری خدمتدن باشقه الکتریق استحصالیله نه‌جسیم دکرمنلرمز ایشلر ، نه بیوك فابریقه‌لره قوهٔ متحرکه اولور ، ظلمت ایچنده قلان نیجه شهر وقصبه‌لرمز تنویر ایدیلیر .

بز بتون شو طبیعی احسانلر اوکنده ظلمت ایچنده یاشار ، پك ابتدائی اولان دکرمنلرمزی بارکیره چکدیرر ، ییدیکمز اکمکك اونی اوده‌سادن مارسیلیادن جلب ایده‌رز .

انهار جسیمه ایسه بزلا قیدو تنبل انسانلره قارشی کوپوررجه‌سنه پر حدت یتاغندن طاشه‌رق تارلالرمزی استیلا ایدر ، صوکره ینه هر دائم منصب اولدیغی بیوك دکزلره بیهوده یره دوکیلور ،

مثلا مندرس چاینده ١٣٢٢ سنه‌سنده وقوعبولان مدهش فیضان، وادیسنده‌کی بتون قرا وقصباته استیلا ایتمش بر چوق خسار ایراث ایلمشدی .

اکر بز بر آز متحرك وفعال انسانلر اولسیدق بوکون انکلیزلرك نیل نهرنده وجوده کتوردکلری قناللرکبی ویا بونلره یقین انشاآتده بولنه‌رق بو تخریباتك اوکنه کچر، پك منبت اولان وادیسنی اسقا ایلردك . مجراسی تطهیرایدیله‌رك سیرسفائنه صالح قیلندیغی حالده هم فیضان تهلکه‌سی برطرف ایدیلیر، هم‌ده ثروت محلیه احیا اولنمش بولنوردی .

مثلا ادرنه‌دن کچن طونجه نهری اوجواری نه‌یاپمازدی . بوکون بزم‌المزده یتاغی‌دولمش، اطرافی‌ابتدائی صودکرمنلرینك سدلریله عرضاً قطع ایدلمش ، ایکی‌ده بر مدهش فیضانلرله جوار اراضی‌یی تخریب ایلمکده بولنمشدر. اکر شو نهر تطهیر ایدلمش اولسیدی ادرنه‌یه قدرسیرسفائن ممکندی. مثلاواردار نهری یکیجه کولیله برابر قسم سفلاسنك تطهیری حالنده سلانیك ولایتنك ثروتی نه‌راده‌یی بولوردی ؟

سقاریه نهری تطهیری حالنده ٢٥ کیلومتره‌لق بر مسافه‌یه سیر سفائن تأمین ایدلمش اوله‌جقدی .

سیحان وجیحان نهرلری بالخاصه نیل نهری حوضه‌سی قدر منبت ومحصولدار بر اراضی ایچندن کچن فرات ودجله نهرلری اوزرنده یاپیله‌جق اعمالات آناطولی‌یی دنیانك الك

فيضدار ، اك محصولدار اراضيسى صره‌سنه گچيرمزميدى ؟ وسائط نقليه‌مزى بوقدر تسهيل ايده‌جك، ثروت زراعيه‌مزى خارق العاده احيا أيليه‌بيله‌جك اولان طبيعتك بو احسان نامتناهيسى ايچنده فقير وسفيل ياشارسه‌ق قباحت كيمكدر ؟

مملكتمز جسيم بر چيفتلك اولديغى حالده بز بو چفتلكك عاطل وجاهل عمله‌سى‌يز. چيفتلك كوندن كونه خراب اوليور، استحصالاتى آزاليور ، بزده دها درين سفالته دوشييورز . دوشيورزده فرقنه وارەرق اصلاح نفسه قويولميورز .

حيات صناعيه

عصرمزده ملتلرك بقاى حياتنى تأمين ايدن وسائطدن برى‌ده صنايع عاديه وجسيمه‌نك انكشاف وترقيسيدر .

صنايعى اولمايان برمملكت معمور اوله‌ميه‌جغى كبى اهاليسى‌ده زنگين اوله‌ماز . اوروپا دولتلرينك بوكونكى اسباب سطوتى، اهاليسنك اسباب رفاهنى صنعتك انبساطنده آراماليدر .

يوللر، شمندوفرلر، ليمانلر، قناللر، سير سفائن قومپانيالرى هپ صنعتك انكشاف وانبساطى نتيجه‌سى اوله‌رق تأسس وتوسع ايلمشدر. بوكون ملل واقوام آره‌سنده حكمفرما اولان ضديت ورقابتلرك اسبابندن برى ده صنايعك ، معمولات صناعيه‌نك

ترقيات حير تبخشاسيدر. بوكون بزم بو درجه فقير و عاجز قالمقلغمزك سببی ده صنايعك فقدانيدر. كندی الكمزده بزدن زياده مظهر حقوق و حمايه اولان خرستيان تبعه و اجانبك بزه نسبتله اولان ثروت و يساری ، اسباب سعادت و رفاهی آنلرك صنايعه اولان استعداد و رغبتلريدر .

بز مسلمانلرك صنايعه رغبت ايتمه‌يشمزك سببی بو حضوصده مستعد اولمامقلغمزدن ايلری كلميور. بلكه صنايعجه‌ده الك مستعد انسانلرز .

بزم صنعتدن قاچيشمزك يكانه سببی تنبللكدر . چونكه صنعت چاليشمغه ، قوۀ بدنيه‌يی متمادياً صرف ايتمكه توقف ايدر. هيچ بز بويله يورغونلقلی ايشه كايرمی يز ؟ اما ماهر بر صنعتكار ثمرۀ سعي اوله‌رق كونده برليرا قازانيرمش. اوكا اهميت ويرمه‌يز. چونكه اوستی باشی ياغ ايچنده قاليرمش ، وجودی يورولييرمش ، يوم استراحتی پك آزمش .

هيچ اولورمی؟ اوطورارق ، يورولمايه‌رق برمجيديه قازانمق دها ايی دكلمی ؟ اما بقاله بورج ، عطاره بورج ، هر كون بر يلان ، ضرری يوق . ينه بوحياتی سائقۀ عطالتله ممنونانه سوروكله‌مكه محكوم اولمغه قاتلانيرز . صنعت زوردر . هله چيراقلق و قالفه‌لق زماننده پك يأس آور ، پك مشقت آميزدر . فقط بردفعه ايشلك اری اولدقدن ، صنعتك غوامضنی اوكرندكدن صوكره او ، اويله بيوك بر نعمتدر كه ....

آوان صباوت وشبابتمك الك طاتلی كونلرینی صنعت ایچنده كچیردیكم زمانلرده بولیوردم . اوفق بردمیرخانه ، ایچی كومور ایسندن سیم سیاه كسیلمش، اوجاغك ایچنده‌كی اوفق قاردیف كمورلردن ایری كوروكك آچیلوب قپانمه‌سیله حاصل اولان شعله‌دار علولر ، اورس اوزرنده قیزغین بر آتش پارچه‌سی اطرافه شراره‌لر صاچیور ، پر طرب وآهنك بر لوحهٔ غیرت ترسیم ایدییور .

اووقت كوچوك حلمی اوجاغك آرقه‌سندن اوضعیف قوللریله كوروكه صاریلیر . كوچوك بر شرقی طوتدیره‌رق صاللانوب طوریردی .

یاخود دمیرخانه‌ده قوتلی چكیجی مطرد بر آهنكله اورس اوزرنده آتش صاچان قیزغین دمیره اوروب طوریردم . كاه‌دوكمخانه‌یه كچر طوپراق قالبلر ایچنه مذابه اولمش قیزغین معادنی دومانلر وقیغیلجملر صاچاركن متصل دوكر، بتون كون چالیشردم .

اوستم باشم پریشان ، اللرم ، یوزم تر ودومان ایچنده سیم سیاه كسیلیر ، فقط تعطیل كونلری تمیزپاك ، مسعود وبختیار كزردم . ایشته شو حالت روحیه ایله‌دركه فرانسه‌ده قروزو فابریقه‌سنی كزدیكم زمان كوردیكم اودهاش، اومحتشم وآتشین لوحه‌یی ، هربری فرط سعی ومتانتلرینك برر قهرمان ذی حیاتی اولان عمله‌یی اوقدر تبجیل ایتمش وبو جسیم فابریقه‌نك

منظرهٔ داخلیه‌سی ذهنمی اوقدر اشغال ایلمشدی‌که عمرمك الك مسعود ساعتلرینی بوراده گچیرمش اولدیغمه قائلم .

اقدام‌غزته‌سنك ایلك‌ما کنه‌سنی ـ که‌ایچه‌جسیمدی ـ اوسته یورکی ایله برابر قورمشدم ویومیه‌ده ۳ بچق غروش آلمشدم.

بالآخره ترزی ما کنه‌لری اوزرنده چالیشمش ، حیات صنعتکارانه‌مه ایچه زمان دوام ایلمشدم .

کاشکی اودمیرخانه‌نك اوجاغندن چیقمایه‌رق چالیشسه ایدم بوکون کوچك برفابریقه‌م اولوردی .

بو فابریقه وصنعت حیاتی کتابجیلغه یوز دفعه ترجیح ایدردم . فرط سعی ، انتظام دوام ، غلبهٔ موانع ، مدهش بر عزم ومرام آنجق بواوجاقلر ایچنده یاشار .

جیمس واتلری، پاپنلری، پالیسیلری، قروپلری، شنایدرلری و بونلره پیرو اولان بیکلرجه متشبث و غیور فابریقاتورلری یتیشدیرن بوعلو ودومان صاحبی اوجاقلردر. بونلراویله بر محراب مقدسدرکه قدسیتنی ، علویتنی آنجق اوراده چالیشانلر آکلایه‌بیلیرلر.

او فابریقاطورلرکه هربرینك افعالی عزم ومرامك اقتدار شاهانه‌سنه بر برهان جلیدر .

مملکتمزده بویله اوجاقدن یتیشمه رجال کورونمدکجه او مملکتك یوکسلك بر مدنیته داخل اولدیغنه قطعیاً ذاهب

اولماملیدر. مملکتمز انجق بوکبی عزم و آهنین صاحبی متشبثلر سایه‌سنده پك بیوك ترقی‌یه مظهر اوله‌جق شانلی بر حکومته ، پارلاق بر مدنیته کسب لیاقت ایلیه‌جکدر .

بر مملکت یالکز اختلاللر وسیاسی جسارتلرله قورتیله‌مز.

ینه برملت بیوك آووقاتلریله،یوکسك عالم و متفننلریله مترقی ومتمدن صاییله‌ماز.

مترقی ومتمدن بر ملت بیوك متشبثلره ، جسور وماهر صنعتکارلره، قوتلی مستحصللره محتاجدر. بونسز برملت قطعیاً یوکسله‌مز [*] .

[*] برمملکتده بیوك مستحصللرك موقعی پك شرفلیدر . چونکه بونلرك تشبثاتی، استحصالات یاشادینی مملکته‌عظیم برثروت کتیردیکی کبی ، بیکلرجه عائله‌لرك رفاه وسعادتنه‌ده خدمت ایدر .

برکون پارس جوارنده (نوآزیه‌ل) ده میلیاردر موسیو مونیه‌نك چیقولاته فابریقه‌سنی زیارته کیتمشدك . موقعك لطافت شاعرانه‌سی ، فابریقه‌نك جسامت وظرافتی، اخراجاتنك کثرتی ایله‌برابر بیکلرجه‌عمله‌نك معیشتنی بتون عائله‌لریله برابر تأمین ایدییوردی . بوفابریقاتور مونیه سوعلی برسیمایه ، یوکسك برروحه مالك صاحب اخلاق برآدمدی . کندیسیله اوراده ایی بردوست اولمش . بکا فابریقه‌نك ایچنی طیشنی تعریف ایلمشـدی . نظر دقتمی الك زیاده جلب ایدن جهت بولطیف وشاعرانه موقعله متناسب کوچوك کوچوك ظریف عمله أولری انشا ایتدیره‌رك اوجوار اهالیسنده بررمسکنی صاحبی‌ایتمش، عمله‌عائله‌لرینه مخصوص خسته‌خانه ، مکتب ، ایتامخانه یاپدیرمش بیکلرجه انسانلرك بالذات وبالفعل سعادتلرینی تأمین ایلمشدی . آوروپاده بویله عالیجناب

وقتیله مملکتمزده آز وچوق مترقی صنعتلر وار ایدی. ارباب صنایعه التفاتسزلق، صنعته امتزاجسزلق، صنعتکارلرمزك کوردنك سائقه‌سیله شکل وطرز مساعیسنده یکنسقلی، علوم وفنون جدیده‌نك صنایعده حصوله کتیردیکی تجددات وتحولاته وقوفسزلق اوفق تفك صنعتلرمزی محوایتدی وصنعتکارلرمزی‌ده تبدیل فکر ومسلکه مجبور ایلدی.

مثلا قیومجیلق سلاجیلق بزده پك اسکی بر صنعت ایکن تدریجاً اندراس بولدی.

نقش وأل ایشلری‌ده بوقبیلدندر. بعض یرلرده هنوز محو اولمدی، فقط تدریجاً بوده آزالمقده‌در.

چناق ــ چوملکجیلك پك قدیم وپك اهمیتلی برصنعتدی. یالکز بیغا سنجاغنده بیکلرجه عمله بویوزدن تأمین معیشت أیلردی، آوروپاده بوصنعتك فوق‌العاده ایلروله‌ییشی، وبونلره مشابه آوانینك تکثری، وآوروپانك بوخصوصده‌کی ترقیاتنه قارشی بزده طرز اعمالی دکیشدیرمه‌یان بو صنعتده تدریجاً محو اولمغه واعمالاتخانه‌لر برر ایکیشر تعطیل اشغاله محکوم اولدی.

بروقتلر کوتاهیه وجوارنده چینیجیلك پك مشهور ایدی.

بیوك قلبلی مستحصللر سایه‌سنده بیکلرجه عائله‌لر سفالتدن قورتیله‌رق مسعود ومرفه یاشایورلر. نیچون بزده‌ده بوکا یقین متشبث آدملر ظهور ایتمسون.

بوده بولنديغى حال وطرزدن هيچ ايلرى كيده‌ميه‌رك سونوب كيتدى .

اكر مملكتمزده‌كى ارباب صنعت آچيق كوزلى اولسيدى، آوروپانك ترقياتنه‌قارشى كوز يوماجقلرينه، اورانك ماكنه‌لرينى كتيرته‌رك ، رسم ونقشلرينى قوپيه ايليه‌رك آوانى اعمالاتنه وسعت ونزاهت ويرسيديلر شبهه‌سز بيغا بوكون بوصنعت سايه‌سنده غايت زنكين برسنجاق اولور : قلعهٔ سلطانيه‌ده الك معمور والك مدنى برشهر حالنى آليردى .

خلقمزك آوروپا كبى حتى آوروپادن دها كوزل ، دها ظريف ونفيس اعمالاته موفق اوله‌جغنى خاقان مخلوعك ييلديز سراينده انشا واعمال ايتديرديكى پورسلن آوانينك ظرافت وصنعت بديعه‌سى دليلدر .

ايشته ارباب صنايعمزك بوكوره‌نكلكى، دده و آغا بابالرينك طرزمساعى واعمالاتندن بردرلو آيريله‌مايشلرى صنايعمزك تماماً انقراضنه سبب اولمشدر .

يكرمى بش سنه اول كوچوك بر چوجوق ايكن آلديغم ايوب سلطان اويونجاقلرندن بردودوك، بوكون ينه عين شكل وعين صورتده‌در . بابامك باباسى چوجوق ايكن ينه عين طرز اويونجاغى عين الدن چيقمش كبى قوللانمشدى . چيقريقجيلرك اعمالاتى، مرانغوزلرمزك، قونديره‌جيلرمزك احوالى هپ عين مرضله معلولدر . مثلا وقتيله ترلكجيلك، مست وقونديره‌جيلق بوصنعتده

برچوق مسلمانلری مرفهاً کچیندیرمش، بالآخره فوطینلرك، اسقارپینلرك ظهوری، لاستیك قالوشلرك تعممی بوصنعتی فنا حالده صارصمشدر. شیمدی حالا ترلکجیلکه یوز سنه اولکی کبی دوام ایتمکده معنا وارمی؟

منتظم قوندیره‌خانه‌لر، جسیم قوندیره فابریقه‌لری تأسیس ایدلسه‌بوایشجیلر نه‌قدرپاره‌قازانیر، نه‌مسعود حیات یاشارلردی؟ ایشته بونلر آراسندن متشبث، جسور وعزم‌پرور بریسی چیقوبده اوروپانك طرز اعمالنی تطبیق ایده‌میور.

خالیجیلق، کلیمجیلك چوق شکرکه اهمیتنی اوقدر ضایع ایتمدی. فقط آل‌آله ویره‌رك بوقدر خارقهٔ صنعت وجوده کتورن برخلق عین‌زمانده ماکنه‌لر جلب‌ایدرك آوروپا کلیمجیلکنی‌ده نیچون‌بورایه تطبیق‌ایده‌مسون. یوك‌ویپاغینك چیقدیغی‌برملکده نیچون یوزلرجه قماش فابریقه‌لری وجوده کتوروله‌سون، انکلتره‌یه آنقره‌دن میلیونلرجه بالیه تفتیك کونده‌رییورز، نیچون بوکون خراب برکویدن باشقه برشی اولمایان آنقره‌ده فابریقه‌لر تأسیس ایدرك قماشلری بالذات اعمال ایتمیورز.

هرکه فابریقه‌سنك معمولاتی بزه بوصنعتدده پك بیوك موفقیاته مظهر اوله‌جغمزی کوستردی.

بروسه‌دن ینه بالیه‌لرله قوزه لیونه کیدییور. لیون ایپك قماشلرینی نیچون بزاعمال ایده‌میه‌لم. یکرمی غروشه صاتدیغمز قوزه‌یی بعدالاعمال نیچون آنلردن تکرار یوزغروشه صاتون آله‌لم؟

لیونده ایپك فابریقه‌لرینی ، تورقوآن و روبه شهرلرنده قماش فابریقه‌لرینی کزدم ، آز چوق فابریقه طورلرینی طانیدم، بونلرك بیوك فابریقه‌لرینی یالکز بر سرمایه ایله وجوده کتوردیکنه قائل اولدم : **تشبث** ، **جسارت** ، **عزم** .

ایشته بزی هر ایشدن محروم ایدن ، صنعت وتجارتمزده جسارتمزی قیران ، اجدادمزدن قلان صنایعی افنا ایدن اسباب طرز اعمالاتمزی تجدده تابع طوتمامق ، امید وجسارتله ایشه آتیلمامق ، بیوك بر عزم وثباتله کوچوك بر ایشدن بیوك وجمعیتلی برفابریقه حیاتی تولید ایلیه‌مامکدر .

سزه ایشته برمثال دها، استانبولده برچوق مشهور تورك شکرجیلری وار . تورك شکرلری‌ده دنیانك هرطرفنده مرغوب، اولدقجه‌ده قازانجلی برصنعت ، ایچلرنده شهرتی بتون غرب عالم تجارتنه یاییلمش بیوك بر شکرجیمزده وار .

شیمدی بونلرك دکانلرینه کیدیکز . اعمالاتی سیرایدیکز. اولا دکانلری اللی‌سنه اول ناصلسه ینه اویله‌در . عین سرمایه، عین حیاتی حائزدر قطعیاً بردکیشکلك یوقدر .

ینه پاره‌چکمجه‌سنك‌یاننده قرق‌سنه‌لك قوجه قزغان‌قاینار، قزغانك آلتنده یانان ایری اودونلرك‌دومانی مشترینك کوزلرینی تعجیز ایدر ، یمیش ، بادم قبوقلری ایری آغاچ طابله‌لر اوزرنده ومشتریلرك آیاغی دیبنده آیقلانور ، استحصالات قطعیاً تزیید

ایدلمز ، شکرلرك بچمنده رنکنده ، قوطوسنده بر تحول ، بر تجدد کوسترلمز . آوروپا شکرجیلکی اخراجاتی دنیایی طوتار ، بزمکیلر کندی جوار مملکتلرینه ، ولایتلرینه اخراجات یاپمغی دوشونمزلر .

حلواجیلقده بویله‌در . حالا کوم کومه کوم قازانی چالقالایوب طوریرلر ، آوروپا شکرجیلکنده بوقزغانلرك حرکت وچالقالانمسی ایچون نه متنوع ماکنه‌لر قوللانیورلر .

بز قوهٔ بازومزی بیهوده یره صرف ایدوب طوریرز .

شکرجیلك ، لقومجیلق ، حلواجیلق صرف بزه ، تورکلره عائد بر صنعت ملی ایکن بابالرندن کوردکلری اصول اعمال وفروختی قابل دکل دکیشدیرمدکلری ایچون بری طرفده قورناز روملر بوصنعتی آله آله‌رق غلطه‌ده برچوق اعمالاتخانه‌لر وجوده کتوردیلر . حلوا ولقومجیلغه بیوك بروسعت ویردیلر . قوطیلر طولیسی آناطولی‌یه ، بالقانلره ، رومانیایه ، روسیه‌یه مصره اخراج ایدوب طورییورلر ویك چوق پاره قازانیورلر . بزم اوردم طویماز آغالر حالا ، رمضانله بایراملره ، قندیللره منتظر . یوزسنه اول نه‌حالده ایسه ، قوهٔ اعمالیه ومستحصله‌سی نه ایسه حالا او .

اکر شو قفالرده بر فکر تشبث اولسیدی بو شکرجیلر بوکون هربری بشریوز عمله چالیشدیرر ، ثروتی دنیایی طوتار برر فابریقه‌طور ، برر مدهش مستحصل اولوردیلر .

هر طرفه سیار تجارت سیاحلری کوندەریر ، مالنی تشهیر ، آوروپا جراندنده اعلان ایتدیرر میلیونلر قازانیرلردی . نرەده اوسعی ، نرەده اوقفا ؟.

برقاچنه بونی اخطار ایتدیکم حالده « باخ آدم سنده نەلر دوشونیورسك، بزه بابامزدن قالان یتیشور. فضلەسی حرامدر» جوابنی آلدم.

ایشته بوشکرجیلك ده خرستیانلره کچیور، آوروپاشکرجیلکی بك اوغلندن باشلایەرق بتون شهرلرمزه یاییلیور . شیمدی قباحت کیمده ؟

بوکون اك عادی صنایع بیله تماماً خرستیانلره کچدی . اکمکمزی بیله آنلر پشیرییور، قوندیرەجیلق، ترزیلك مرانغوزلق وسائره کبی اك قولای صنعتلر بیله آنلر یدندەدر .

أودەکی صوبامز قورولمق لازم کلسه بر خرستیان چاغیرمغه مجبورز، قپومزك کلیدی بوزولسه ینه بر خرستیان چیلینکیر کتیرتەجکز دیوارمز ییقلسه ، أومزك باداناسی قرارسه ینه بر خرستیان چاغیرەجغز . جامعلرمزك ، تربەلرمزك تعمیری بیله خرستیانلره محتاج .

ماکنەلرمز وسائرەنك ایشلدلمسی ، بیوك صنعتلرك کافەسی خرستیانلره عائددر . برپوللق بوزولسه ، بر آرابه تکرلکی کوشەسه خرستیان چاغیرمغه قوشارز . دینی وملی مطبعه حروفاتمزك ایجادی بیله بر ارمنی صنعتکارینك اثر لطف ومهارتیدر .

بز مسلمانلرك ـ بر قاچ اسكی عرب موجد ومتفكری مستثنا ـ كرك علوم وصنايعده وكرك وفنونده هيچ بر اثر ايجادمز يوقدر. بونجه صنعتلر، فنلر ايچنده بر اسلام موجدينكده اسمی بولنسه نه اولوردی ؟

فكر ايجاد آنجق متفكر ومتوغل بر دماغده ياشار. اوقومايان چاليشمايان عمرينی كيف چاتمقله كچيرن بر محيطده فكر ايجاد بولنه ماز.

بز غرب موجدلرينك ايجاد ايتدكاری وصوكره تكمل ايتدردكاری آثاری مملكتمزده حسن تطبيقه موفق اولسه‌ق ينه بختيارز.

مملكتمز باليق، سبزه‌وات، ميوه يتيشديرمك خصوصنده فوق العاده برساحۀ مبذوليت وبركته مالكدر. بر ايكی متشبثمز چيقوبده قونسروه‌جيلغی، اسپرتوجيلغی تطبيق ايتسه بو مملكته نه بيوك ثروت كيرردی.

حاصلی ممالك عثمانيه صناعت خصوصنده حال ابتدائيده‌در. صنايعی مترقی اولمايان بر مملكت فقيردر. اكثريت حاكمه‌يی تشكيل ايدن عنصر صنايعه درت ال ايله صاريلمادقچه حاكميتی پايدار دكلدر. ملل سائره‌نك معمولاتی، ترقيات اقتصاديه‌سی آنی درحال تجاری أسارت آلتنه آلير.

زمانمزده ملت حاكمه، حكومت مستقله ديندكی زمان يالكز عسكرلك ومأموريتيله اولان تفوقی دكل، صنايع وتجارتيله‌ده استقلال وتفوقی آكلاشيلير.

حيات تجاريه

امراض مزمنهٔ ملیه‌مزدن بری ده تجارته رغبتسزلکمزدر. پك فقیر یاشامقلغمز، شهر وقصبه‌لرك خرابیتی فكر تجارتك دماغمزده یرطوتمه‌مامسندن ایلری کلیور. حکومتی اداره ایدنلرك اکثر خصوصده اظهار عجز ایتملری تجارت فکریله یوغورلمامش بولنمالرندن نشأت ایلیور.

غربده بیوك ایشلر الك زیاده ایش آدملرینك ثمرهٔ سعی وغیرتیدر. بزده ایش آدمی یوق کبیدر. ایش آدمنك درجهٔ تحصیلی امور تجاریه ده‌کی نسبت انتسابنه کوره اولچولیلر، تجارت واقتصاد ایشلرندن آکلامایان بر آدمدن بیوك بر موفقیت اداره بکلنه‌مز.

ایش ایچنده یوغوریلان، یتیشن آدملرك تجاربی، اداره‌سی بام باشقه‌در. ذکای اداره‌نك فیض انکشافی ساحهٔ تجارتده‌در.

تجارت قدر بر انسانك تربیهٔ شخصیه‌سنه خدمت ایدن هیچ بر قوت یوقدر. بالخاصه ایشه کوچکدن ألده سپورکه اوله‌رق باشلانه‌جق اولورسه او، سنه‌لرك تعاقب و توالیسیله نه‌بیوك تجربه‌لره دسترس اوله‌جق، نیجه انسانلرله اختلاط ایدرك انسان صرافی کسیله‌جك نیجه محن ومشاق حیاته قاتلانه‌رق قوهٔ اراده وعزمنی تنمیه ایلیه‌جك ونه‌بیوك ایشلره آتیلمق، اداره ایشلرینه قویوله‌بیلمك استعدادینی کسب ایده‌بیله‌جکدر.

ایشته ممالك عثمانیه‌نك هر طرفنده حکم سورن اداره‌سزلك، بجریکسزلك هپ او مقاملری اشغال ایدنلرك ساحهٔ حیاتده بر آز بوشوشه‌رق یتیشمه‌ملرندن ، ایش آدمی اولماملرندن ایلری کلیور . آوروپالیلرله ، حتی خرستیان وطنداشلرمزله اولان برچوق معاملات رسمیه وغیر رسمیه‌ده هپ بزم آلدانقلقلرمز اونلرك بزدن دها زیاده پراتیك ، دها زیاده ایش آدمی اوله‌رق یتیشمه‌لرندن تولد ایدییور . تجارت قوهٔ تشبثیه‌یی تزیید ایدر ، عزم ومرامی دعوت أیلر . بحرانلره ، مشکلاته غلبه‌چالدیرمغی، اوزون بر صبر وثباته آلیشمغی تعلیم ایدر .

تجارت هم پك قولای هم پك زوردر . پارلاق بر موقع احراز ایدن بر تاجرك ایام حیاتی بر مأمور و ضابطك ایام حیاتندن پك چوق زیاده مزعج، پك زیاده اضطراب آوردر . آنکچون حیاتك قیمتنی ، یاشامه‌نك لذتنی ، اقتصادك اهمیتنی هرکسدن دها ایی تقدیر ایدر ، یاشادیغی و اجرای تجارت ایتدیکی مملکتك حیات واستقباله دها چوق مربوط وعلاقه‌دار بولنور .

کرك مجلس مبعوثان وکرك مجلس اعیانمزك بش سنه ظرفنده مهم بر ایش کوره‌مه‌ملری، مملکتك مقدرات اداره‌سنده وخیم یاره‌لرك آچیلماسنه میدان ویره‌ملری ، اعضاسی میاننده ارباب صنایع و تجارتك بولونمامسی ، اکثریتك مأمور ، ضابط ،

خواجه ، آووقات ، معلم کبی حکومت ایشـلرندن یتیشمش اولمالری سبب اولمشدر .

بونکله برابر بزده‌کی صنف تجار اکثریتله آوروپا تجارانی کبی دکلدر . آوروپاده بیـوك مؤسسهٔ تجاریه صـاحبلرینك تحصیلی یوکسك ، بعضاً اك بیوك رجال دوره‌سنده یوکسکدر.

بزده یوزبیك لیرالق تاجرلر بولنور، فقط بویله‌بر مجلسده یوز پاره‌لق ایش کوره‌جك فکر صرف ایده‌مزلر. بوده تجارب تجاریه‌لریله برابر علوم وفنونده بی بهره اولمالرندن ایلری کلیور.

بز مسلمانلرده حیات تجارینك فقدانی سیاسی ضررلردن زیاده اجتماعی و اقتصادی ضررلرك حصولنه سـبب اولیورکه فلاکتلرمزك باشلیجه اسبابی‌ده بودر .

چونکه تجارتسزلك بزی ملت حاکمه ایکن، ملت محکومه کبی یاشاتیور . کندی دینداشلرمزی ادیان سائره‌ده بولنانلرك اقتصاداً أسارتی آلتنه قوییور .

سز ایسـته‌دیککز قدر اسـتقلال ملیدن بحث ایدیکز . ظواهره آلدانوب آووجمزده‌کنی چیقاره‌چیقاره اوحاله‌کلدك‌که مملکتمزه بر دشـمنك اسـتیلاسی بتون موجودیتمزك بردن صارصلمه‌سنی ، بوسبتون محو اولمه‌مزی انتاج أیلیور .

بر جمعه کونی سرکه‌جیدن آیاصوفیه، دیوان یولی ، شهزاده باشنی تعقیباً فاتحه کیدیکز . ینه بر پازار کونی تونلدن چیقارق شیشـلی‌یه کیدیکز ، هر ایکی جریانه قاتیلکز . هر ایکی

جريانك غلبه‌لكنی تدقيق ايديكز ، كيملرينه ، قيافتلرينه ، يوزلرينه ، يورويشلرينه ، چولوق چوجوق برابر مجتمعاً طولاشمه‌لرينه باقكز. اووقت بو ايكی جريان متكاثف آره‌سنده‌كی فرقی تحليل ايله‌يبكز. نتيجه‌ده او قدر متأثر اوله‌جقسكز كه بوروش حياتله بزم استانبولی الی‌الابد محافظه ايده‌ميه‌جكمزه ، حقيقتده استانبولده ا ـ ايی پاشايانلرك كيملر اولديغنه ، بزم استقلال ملی و حياتمزك نه‌راده‌لرده بولنديغنه واقف اوله‌رق درحال آتيدن قطع اميد ايلرسكز .

چونكه بك اوغلی جاده‌سنده‌كی جريان حيات ـ حيات سفيهانه قطعياً موضوع بحث دكلدر ـ عائله‌لرك دها مسعود ودها مرفه بولندقلرينه ، قيليق وقيافتلرينك دها منتظم ، نشوهٔ حياتدن دها زياده حصه‌دار اولدقلرينه ، قازانج و صرفياتلرينك اولدقجه يولنده بولنديغنه ، عائله حياتنك دها زياده صميميت كسب ايتديكنه ، پاشادقلری مملكتدن دها زياده مستفيد اولدقلرينه، اضطراب و اكدار معيشتله خيرپالانمادقلرينه ، استقبالدن دها زياده اميدوار كوروندكلرينه الك كوزل برنشانه‌در .

آوروپاده بوقدر مملكت كزدم. هيچ بر يرده اويرك حاكمی اولان ملتك بزده‌كی درجهٔ تدنی وسقوطنی كورمدم . هر يرده الك مهم تجارتكاهلر، مؤسسه‌لر ، غازينولر ، تياترولر وسائط نقليه ، هپ اويره ، او مملكتده حاكم اولان عنصرك ، ملتك يدنده‌در .

استانبوله تورکلر حاکم اولسونده غلطه‌دن شیشلی‌یه قدر بر تجارتگاهلری ، اوتللری ، قهوه‌لری ، مؤسسهٔ ملیه‌لری بولنماسون! اوروپاده هیچ بریرده بویله لاقیدی، هیچ برجاده‌ده بویله بر اهمال نظره چارپماز.

بزم نفس استانبولمزده‌کی محلات اسلامیه‌مزده بیله اسلام تجارتگاهلری نه قدر آزدر .

بیکلرجه سرسری‌یه ، بیکلرجه طولومبه‌جی‌یه ، بیکلرجه حماله، بیکلرجه پیکه‌نشین قهوه‌نوشانه مالکز . فقط یوزلرجه اوفق تجاره ، اونلرجه بیوك تجاره مالك دکلز .

تجارتی عمومیتله بویله اجانب وعناصر سائره ألنده بولنان بر خلقك ثروتی اوله‌بیلیرمی ؟

تجارت بزده اوته‌دنبری حقیر کورلمش ، ارباب تجارته یان باقیلمش، سیاستده فکر تجارت تعقیب اولونمامش ، خلقده حکومتده ضعیف و فقیر دوشمشدر .

عصرمزده بتون حکومتلرك تعقیب ایتدیکی پولتیقه سیاست تجاریه‌در . بزده بوکونه قدر اك آز دوشونلمش ، أك آز نظر مطالعه‌یه آلنمش برشی وار ایسه اوده تجارتدر .

کمرك معاهده‌لرمز تجارته نه‌درجه‌لره‌قدر اهمیت‌ویردیکمزه برهاندر. بولغارستانله عقد ایتدیکمز بتون تجارت‌معاهده‌لرنده آلدانان، فدا کارلق کوسترن هپ بز اولمشزدر . بو طبیعی‌در .

تجارت حقنده اساسلی فکرلر ایدینه‌میان رجال حکومتك عقد ایده‌جکی معاهدات تجاریه‌ده آلدانمق ضروریدر .

عائله تربیه‌مزده فکر تجـارتك هیچ بر دخلی یوقدر . چوجوقلرمزی تجارته سلوك ایتدیرمکی قطعیاً آرزو ایتمه‌یز ، دائما راحت یاشانه بیله‌جك مسـلکلره بالخاصه حق تقاعدی اولان مأموریتلره هوس ایتملرینی تمنی ایلرز. عائله محیطنده فکر تجارت یاشامدیغی ایچون تجارته سلوك ایدنلرمزكده بر چوغی ایشك صوکنی کتیره‌میورلر .

ازجمله ایشه آلده‌سپورکه اوله‌رق باشلامه‌یی، خدمتجیلکدن، دستگاهدارلقدن یتیشمه‌یی عار صاییورلر، حالبوکه تجارتك روحی بویولده یتیشمکده‌در. بویله یتیشنلرك تجارتگاهلری دها پایدار ودها اساسلیدر .

ملکمزده‌کی برچوق خرستیان زنکین تاجرلرمز بویولده یتیشـدیکی کبی آمریقاده‌کی میلیاردرلر، قارنه‌جیلر، روقفللر ، واندربیلدلر ، مورغانلر کبی هربری ایشنك برر محتشم قرالی اولان اغنیا دخی ایشه سپورکه طوته‌رق باشلامشلردر .

بزده فنا برکوره‌نك واردر . برایشك عهده‌سندن گلمك ، اوایشده تعالی و انفراد ایتمك ایچون اوزون زمانلر صرف غیرت ایتمکه ، هردرلو مشاق ومحرومیتلره تحمل ایلمکه ، تدریجی بر صورتده ایلرولمکه وابسته اولدیغنی بردرلو آکلامق ایسته‌میز. هرهانکی بر ایشه کیریشـسه‌ك اوایشده درحال یوکسـلمه‌یی ،

باشقه‌لرینك سنه‌لردن صوکره ایریشه‌بیلدیکی او موقعی سریعاً آلده ایتمك ایسترز .

طبیعی بتون مردیوه‌ن باصه‌ماقلری چیکننمه‌دن یوقاری قاته چیقیله‌میه‌جغی کبی یوز غروش قازانمه‌دن‌ده بیك غروش قازانیله‌میه‌جغی محققدر .

هرشی چالیشمه‌یه وتدریجاً بویومکه وابسته‌در .

ارمنی وقایعندن صوکره اسلاملر آره‌سنده تجارت خصوصنده اویانیقلق کورلدی . برچوق دینداشلرمز تجارته سلوك ایتدی . فقط محیطك تربیه‌سی بونلری قوجاغنه آلدی ، فکرلرینی بوزدی ، تجارتکاهلرینی برباد ایلدی .

یالکز باب عالی جاده‌سنده بش اون مسلمان کتابجی دکانی آچیلدی ، چارشوده ینه برچوق تجارلر ظهور ایتدی ، صوکره هر بری برر صورتده أفول ایلدی . ظن ایتدیلرکه تجارته کیرمکله ، برایکی سنه اوطورمقله احیا اولنوب تأمین استقبال واستراحت ایدییورر .

تجارتده قوتلنمه وتأمین موقع آنجق برچوق سنه‌لرك آلام ومشاقندن ، تجاربندن ، اقتصادندن تحصل ایدن برسرمایهٔ مادیه ومعنویه ایله اکتساب اولنور .

هیچ اونوتمام یانمده ذکی مسلمان برکتابجی وار ایدی . اولدقجه‌ده چالیشقان ومتشبث ایدی . ایشك ایلك باشلانغجنده برآز سرمایه‌سی اولمسی مناسبتیله اییجه مشتری قازاندی . دکاننه

مراجعت ایدنلر چوغالدی . قازانجی ضررسز بر رادەیه کلدی . همان دها ایشـك مبدأنده لوقنطەدن یمکلر کلمکه باشـلادی . البسەسنده بیوك بر تحول حصوله کلدی . صوکره بك اوغلنه داداندی . برچوق دالقاووق آرقداشلر قازاندی . بیراخانەلرده اکراملر، عموخانەلرده ذوقلر، مترسلر فلانلر ایکی آی سوردی، او مستعد انکشاف کتابخانەنك آلتندن کیردی اوستندن چیقدی. دهـا صوکره دکانی یونانلی بر رومه ترك ایدرك ایشـدن أل چکدی . خفیەلکه سلوك أیلدی .

بونك کبی یوزلرجه تاجرلرمز واردر. اونلر بعض موفقیتلی کونلرك سرابنه آلدانەرق ایشـلرینك هر وقت بویله رونقلی کیدەجکنه قائل اولورلر . مصارفی وارداته تقابل ایتدیرەمزلر ، سفاهت وسوء اداره ایله ایشلرینی برباد ایلرلر .

یاخود بردن بره زنکین اولمق، کندی رقباسنك ورفقاسنك فوقنـه کچمك ایچون بردن بره بیوك ایشلره تشـبث ایدرلر ، ضررله دونەرك نام وناموسلرینی تهلکەیه قویارلر .

آناطولیده بر چوق مسـلمان تاجرلر کوردم . حتی ایچلرنده اللی بیك لیرالقلیلری‌ده واردر . نه چارکه بونلر خرسـتیان تاجرلر کبی لسـان آشنا اولمادقلری ، آوروپایه سیاحت ایتمدکاری ایچون هم تجارتکاهلرنده قاریشیقلق ، هم‌ده حیات ومعیشتلرنده برابتدائیلك واردر .

زمانمزك ارباب تجارتی بو یولده یاشارلرسه نه کندی نفسلرینه، نه ده مملکتلرینه بیوك خدمتلر ایفا ایده مزلر.

نته کیم کچنلرده سلانیك ولایتی داخلنده زنکین بر تاجرمزکه یوز اللی بیك لیرالق بر آدم ایمش، اوقویوب یازمه‌یی اولمادیغی، آوروپا حیات تجاریسندن محروم بولندیغی ایچون مملکتك خیرینه عائد تشبثاته هیچ اشتراك ایتمزمش. بر دفعه زورله کندیسندن ایکی لیرا دونما اعانه‌سی آله بیلمشلر. ایشته بو خسیس و پاره بکجیسی آدمك کچنلرده چیفتلکنی بولغارلر استیلا ایدرلر، کندیسنی توقیف ایلرلر، قرق بیك لیراسنی آلیرلر، چیفتلکی تخریب ایلرلر.

کندی وطنداشلرینك معارفی، یولی، صحتی، حکومتك شرف و تعالیسی ایچون کیسه‌سندن بش پاره چیقارمایان بویله یوزلرجه اسلام زنکینلردن بولغار، صرب و یونانیلر بیکلرجه لیرالر چکمشلر، حیاتلرینی قورتارمق ایچون اللرده‌کی آووجنده‌کیلری تماماً دشمنه قاپدیرمشلردر. ممالك عثمانیه‌نك هر جهتنده‌ده عین حیات تجاریه حکمفرمادر. خیر ایچون، معارف ایچون اوقدر خست و ذلت کوسترلرکه انسان بونلرك اسلام قانی طاشیدقلرینه بیله شبهه ایدر.

ایشته مملکتمز صوك بحرانلرینی، صوك فلاکتلرینی یاشایور، پاره‌یه عظیم احتیاج وار. نفس استانبولده قاچ زنکینمز اعانه‌یه قوشوب یاردیم ایدییور.

بزده‌کی تربیهٔ تجاریه و روحیه‌ده بوسبتون باشقه. بوکون

هیچ بر تخصیصات رسمیه‌لری اولمادیغی حالده صرف اغنیاسنك همتیله روم، ارمنی، موسوی ملتلرینك مالك اولدقلری مؤسسات علمیه و صحیه‌یه بز رسمی تخصیصاتمزله برابر مالکمی یز ؟

ابتدائی، رشدی، عالی مکتبلری هر حالده بزدن پك یوکسك، وپك کوزلدر . خسته‌خانه‌لری مکملدر . لسانلرینك تحصیلنی کویلره قدر تعمیم ایتمشلر . حتی ایچلرنده اوقویوب یازمه بیلمه‌ینلری آزدر . کتابلری غایت کوزل، تدریساتی اساسلی، تعلیم وتربیه‌لری بزه نسبتله پك اییدر . بتون بو مؤسسات ملیه‌لرینی صرف کندی جماعت اداره‌لریله، کلیسالرینی اعانه ایله یاشاتیورلر. اسباب ترقی واستراحتلرینی تأمین ایچون بتون اغنیا متحداً چالیشیور .

هکبه‌لی آطه‌ده‌کی اوجسیم تجارت مکتبنی برکوز اوکنه کتیریکز ، ایچنه کیریکز ، صنفلرینه ، درسلرینه ، معلملرینه باقیکز، صوکره بزم بو عیارده بر تجارت مکتبمز بر دارالفنونمز وارمی؟ هم ده رسمی معارف نظارتمزك میلیونلق بودجه‌سیله... صوکره ینه هکبه‌لی آطه‌ده‌کی برسرای محتشمی آندیران (الهیات مکتبی) نه‌در؟ یالکز برزنکین استفانوویچك اثر معاوتی اولان بو بنای جسیم بو آدمك پاره‌سیله تأسس ایتمش، ینه بونك پاره‌سیله، اوقافیله یاشامقده بولنمشدر .

بوکون عمان جهالت ایچنده یووارلانان نیجه خواجه افندیلرمزك تحصیل علم وکمالی ایچون برمؤسسه وجوده کتوریله

بیلدیمی ؟ باب مشیختك ، هله اوقافك واردات جسیمه‌سیله قاچدانه دارالفنون الهیات وجوده کتوریله‌بیلیردی .

بیوك آطه‌نك اورته‌سنده‌کی روم ایتامخانه‌سنه معادل رسمی بر ایتامخانه‌مز وارمی؟

بیلکزکه بتون بومؤسسات خرستیانیه هپ کندی جماعتلری طرفندن اداره اولنیور. کندی ثروت زراعیه، صناعیه وتجاریه‌لری ایله بو مؤسسه‌لر یاشایور .

بزم اسلاملر ایستسیدی هر شهرده قاچدانه بویله مؤسسه یاشاته بیلیرلردی؟ نره‌ده او تربیه ، او اخلاق ، او محبت ملیه و وطنیه؟

آماللر، اندیشه‌مز هپ شخصیدر. کندی شخصی استراحتمز، مسکنتمز ، خستمز هر خصوصده اساسدر .

روم ایلی‌یی باشدن باشه ضایع ایتمکلکمز، هپ بو مؤسساتك مفقودیتندندر . بزی یالکز بالقان دول متفقه‌سنك اردولری دکل، اوراده‌کی عناصر خرستیانیه‌نك مکاتبی، مؤسسات ملیه‌سی مغلوب ایلدی .

تجارتکاهلرمزك چوغنده بر سونوکلك واردر . حیات پرنشوه یوقدر. معاملاتمزده ، تأدیاتمزده عظیم بر انتظامسزلق حکمفرمادر. (کندمده بو نقصانلرك ایچنده داخلم)

بو بر نقیصه‌درکه طوغریدن طوغری‌یه محیطدن ، عائله تربیه‌سندن نشأت ایدییور . بری‌ده او خرستیان مؤسسات

تجاریه‌سنك اكثریسنده انتظام معاملات ، انتظام دوام ، انتظام تأدیات درحال كوزه چارپار .

برده خرستیان تجارتكاهلرنده بیوك بر حس ملی ، تعاون حكم سورر. مشتریلر ملتلراشلرینی پك صیقی طوتار. بربرلرینه پك چوق یاردیم ایدر .

سنه‌ده كندیلریله برقاچ یوز لیرالق معامله‌ده بولندیغم اویله خرستیان تجارتخانه‌لری واردركه اوچ غروشلق مركب وقلمی بیله بنم مغازه‌مدن آلماز. تا ایكی كیلومتره اوزاقده‌كی كندی دیندا‌ش ووطنداشندن اشترا ایلر.

تجربه ً بك اوغلنده براسلام تجارتكاهی وجوده كتوریكز. قاچ خرستیان كلوب سزدن آلیش ویریش ایده‌جك. مطلقا بر ایكی سنه ایچنده باتارسكز .

بونلرك شو اتحاد ملیلرینی، بربرلرینه اولان مادی ومعنوی یاردیملرینی تقدیر ایتمامك قابل دكلدر.

تجارته سلوك ایتمه‌یشمزك ، تجارتكاهلرده تأمین معیشته خواهشكر اولمایشمزك بیوك برسببی ده مكاتب تالیه وعالیه‌مزده‌كی اصول تحصیلدر. كتابلرمزده ، قرائتلرمزده صناعت وتجارت فكرلری بولونماز. خواجه‌لرده‌ده اویله برروح ویره‌جك معلومات یوقدر. پروغراملرمزده تماماً عاطل مأمور یتیشدیرمك غایه‌سنی تعقیب ایدییور. اك بیوك مكتبلرمزده تحصیل لسان بر ایشه یاراماز. سنه‌لرجه لسان اوقور، فرانسزجه برمكتوب یازمغی،

حساب طوتمغى بيلمز. تجارتده برايشه‌يارايه‌جق معلومات ايدنمز. معلوماتى آنجق نظرياتله كچه‌جك بر حياته، مأموريته يارار. بر بانقه‌ده، بر شركتده، بيوك بر تجارتخانه‌ده ايش كوره‌مز.

نيجه مسلمان مغازه‌لرى واردركه بالمجبوريه عناصر سائره‌دن مأمور قوللانير. كندى ديندا شلرندن قوللانه‌جق آدم بوله‌ماز.

بزده تجارتى طورديران بر قوتده قوهٔ تشبثيه‌مزك فقدانيدر. آلمانيانك كويلرندن يالين آياق باشى قباق دينه‌جك درجه‌ده چيپلاق آدملر كلير، لسانى، اعاداتى، مشوارينى بيلمديكى آناطولينك الك هجرى قصبه‌لرنده ايش كوچ صاحبى اولور بيكلرجه ليرا قازانير.

استانبول، آناطولى، عربستانه نيجه زوكورد و فقير آلمانلر كيدرك عظيم ثروت ياپديلر.

ازمير بتون يونان تاجرلريله طوليدر. انكليز، فرانسز تاجرلرى‌ده آز دكلدر. فقط مسلمانلر صاييله‌بيله‌جك قدر آزدر.

آطنه‌نك اومز روع چيفتلكلرى، تارلالرى پى درپى انكليزلرك يدينه كچيور. آناطولى خطى بوينده، فلسطين سواحلنده آلمان قولونيلرى (مستعمره‌لرى) تشكل ايدييور.

بزم مكتبلردن يتيشمش بيكلرجه كنجلرمز عاطل، مسكين برحالده مأموريت آرقه‌لرندن قوشيورلر، نيچون روم ايلى‌يه، آناطولى‌يه‌يايله‌رق برچوق زراعت وتجارت ايشلرينه كيرميورلر؟ باخچه‌نه ايرى بر پوتين، آغزينه بيوك بر پيپ كچيره‌رك بش

پاره‌سز بریتانیادن قالقوب مصره، هنده، نوول زیلانده، قنادا و آسترالیایه کیدوب میلیونلر قازانان انکلیز کنجلرینی دوشونه‌لم‌ده بر آز حرکتده کله‌رك هیچ اولمازسه کندی طوپراغمزده تأمین ثروت ایده‌لم .

تجارتك باشلیجه سرمایه‌سی امید وجسارت، تشبث و عزم، ثبات وفعالیتدر . بو خواصی اکتساب ایدینن کیمسه قطب شمالیده بیله تأمین معیشته مقتدر اوله‌بیلیر .

اکر بز مسلمان عثمانلیلر براز متشبث وفعال اولسه‌ق یالکز آناطولیده دکل ممالك اسلامیه‌نك هر کوشه‌سنده میلیونلر قازانیرز ، چوق شکرکه روسیه‌ده تاتارلر کوزلرینی آچدی بوکون الك مهم تجارت ایشلرینی روسلر یدندن دکل یهودیلرك ألندن بیله آلیورلر . وآنلر بزدن دهاچوق عبادت ایدییورلر، ودها زیاده دین مبین اسلامك احکامنه رعایت ایلیورلر . هیچ برشی، هیچ برمانعه بونلرك قازانجنه، اکتساب ثروتنه مانع اوله‌میور .

قوهٔ تشبثیه وعزم اوکنده هیچ بر مانعه پایدار دکلدر . قاراقتار صاحبی بر آدم حیاتك بتون موانعنی، مزاحمنی أزرقیرار مقصدینه ایرر .

بزی تجارتده مغلوب ایدن یکانه قوت عزمسزلق وثباتسزلقدر . حیات ملیه‌مزی سونوك، کوشك قیلان ینه تجارتده‌کی هیچلکمزدر . کمرکلرمزك ، پوسته‌لرمزك جمعه کونی آچیق ، پازار کونی قپالی

اولمالری ، استقلال ملیمزه نه‌بیوك بر ضربهٔ معنویدر . یورطی کونلرنده بالخاصه پاسقالیاده اکثریمزك اکمکسز، یمکسز قالمه‌مز نه‌بیوك برشیندر .

برمملکتده حاکم اول، اومملکتك ملت محکومه‌سنك یورطیلرینه پازار کونلرینه تبعیت ایله ! ایشـته عطالت ورخاوت ملیه‌مزه بوندن باهر مثال اوله‌ماز .

بز نه‌یوزله حاکمیتدن بحث ایده‌بیلیرز . اقتصـاداً اجانبه خرستیانلره محتاجز . نه‌بر فابریقه‌مز ، نه‌بیوك برملی بانقـه‌مز وار. آناطولی کویلیلری بتون خرستیان وموسوی بانکرلرینك، صرافلرینك اقراضاتیله تهوین احتیاج ایلیورلر .

روم‌ایلی‌نك توتون زراعی روم و اجنبی تاجرلری حسابنه چالیشیور. زواللیلرك جبلرنده برشی قالمیور. ازمیرده‌کی‌شهرلی قصبه‌لی کویلی بتون مسـلمان خلق ازمیر شهرینی احاطه ایدن یونان تاجرلرینی زنکین ایتمك ایچون اوغراشیور .

آوه‌روفلری یاشاتان، یونانستانی اعمار ایدن حقیقتده بزم مملکتلرمز ، بزم روم کویلیلرمزدر .

اکر تجارت بزم ألمزده اولوب ، رقابت تجـاریه‌ده بونلره میدان ویرمسیدك بوعنصر بوکون بزه‌تفوق ایتمز. کیلومتره‌لرجه اراضی‌یی قطعیاً الدن چیقارمزدق .

ارضرومك ، قیصرینك وانك کرقور و خمپارسـوملری بتون تورکیه‌ده‌اویله جسیم تجارتگاهلر، بنالر، خان وآپارتمانلر

واسع اراضى الده ايدييورلركه بز بونلرك قارشوسنده ابكم ، عاجز ياشايورز .

كوچوك برارمنى عنصرى بوكون توركيه‌نك همان هر كوشه‌سنده ميليونلرجه ثروت اكتساب وادخار ايلمشلردر .

ايشته بو چاليشقان عنصرلر قارشيسنده بز عاجز ، فقير ، جاهل بر حالده دمكذار اوليورز ، موقعمز ، وضعيتمز كوچيليور آنلرككى ايسه دائما يوكسليور . آرتق سن ايشك يوقسه بو عنصرلرك پطريقخانه‌لرينه ، جماعتلرينه ، مكتبلرينه ، مؤسسات دينيه وعلميه‌لرينه ايستديكك قدر مساعدات وامتيازات بخش ايت . قابل دكل ممنون ايده‌مزسك .

اونلر كنديلرينى بزدن يوكسك كوردكجه ، ثروتى بزم ضررمزه اللرينه كچيردكجه ، اسباب رفاه و تعاليلرينى باشقه واسطه‌لرده آرايه‌جقلرى محققدر .

تاكه بزده اقتصاداً ، تجارةً يوكسلملى يز ، غير قابل انحنا و رقابت بر موقع اقتصادى اكتساب ايتملى يزكه آندن صوكره بونلرله قرداش وطنداش ياشايه‌بيله‌لم . عكس تقديرده بتون او حريتلر ، مساواتلر ، اخوتلر قورى بر لافدن عبارت قالير .

عصرمز قارن طويورمق غوغاسيدر ؛ پارلاق بر دورهٔ زراعت ، صناعت و تجارتدر . بز مسلمانلر بو اوچ قوتى تماماً يديمزه آله‌بيليورمى يز ؟ تدريجاً بو بويه‌رك اقوام سائره ايله رقابته كيريشه‌بيليورمى يز ؟ او حالده هم اداره‌مز آلتنده ياشايان

عناصره، همده قومشولرمزه حکم وغالبیتمزی تصدیق وقوتمزه حرمت ایتدیریرز . باشقه صورتله کندیمزی سودیره‌مه‌یز .

ژاپونیا اقصای شرقده اعلان سطوت و شوکت ایلدیکی زمان یالکز قوای بریه وبحریه‌سنك تفوقی آکلاشلمادی ، بو شوکتك نقطهٔ استناد وأساسی اولان معارف ، زراعت ، صنایع وتجارتده‌کی انبساطی بالخاصه تجارت بحریه‌سنده‌کی موقع بلندی‌ده نظر مطالعه‌یه آلندی .

بز نه‌قدر قوتلی بر اردو، نه درجه محتشم بر دونانما وجوده کتوررسه‌ك کتیره‌لم اکر موقع تجاریمز وسعت بولمازسه ینه شانلی وسطوتلی بر حکومت تأسیس ایده‌مه‌یز.

وقتا که فکر تجارت کویلرمزه قدر انتشار ایدر، بیکلرجه تاجر وطنداشلرمز یتیشیر ، اردو ودونانما آز زمان ظرفنده کسب قوت وترقی أیلر.

۱۳۱۳ عثمانلی یونان محاربه‌سی بوبابده اڭ کوزل برمثالدر بومحاربه‌ده عثمانلی اردوسی مظفر اولدی، یونان اردوسی پریشان ایدلدی. درت میلیون لیرا تضمینات آلندی.

آنك یرنده بر مسلمان حکومتی اولسیدی قابل دکل بلنی قولای قولای طوغرولته‌مازدی . فقط بو ملتك تجارتده‌کی انبساطی ، تجارت بحریه‌ده‌کی استعدادی کندیسنی چابوجاق طوپلاتدی،اومغلوب، اوتعلیمسز قورقاق اردوبی تنظیم ایتدی، دونانمایی دوزه‌لتدی، اداره‌سنی یولنه قویدی.

صوکره بزدن بر بر آطه‌لری أله کچیردی، سلانیکی ۳۰ بیك اسـیرمزله ید ضبطنه آلدی ، یانیه‌یی محاصره ایتدی . اون بش سنه اولکی غالب براردویی، مغلوب براردو صره‌سنه کچیردی . ایشته بزده بوبالقان فلاکتندن حصه‌یاب اولور ، أول امرده معارفمزه، زراعت، صناعت وتجارتمزه وسعت ویره‌جك اولورسـه‌ق اون سنه ایچنده بزه فضولی غالب کلن اردولری تکرار تپه‌لیه‌بیلیرز. یوق هروقت دوشوندیکمز کبی بتون قوتی اردو ودونانمایه حصرایده‌جك‌اولورایسه‌ك ینه مغلوبز. چونکه بر اردویی یاشاته‌جق ، بر دونانمایی وجوده کتوره‌جك ملت أول‌امرده صاحب‌ثروت‌اولمغه چالیشمالیدر. زراعتنی،صناعتنی، تجارتنی ایلرولته‌مین بر خلق هیچ بر وقت زنکین اوله‌ماز ، وهیچ برصورتله‌ده بیوك براردو ودونانما وجوده کتوره‌مز.

بالقـان فلاکتلرینی تلافی ایتمك ایچون بز مسـلمانلرك هرشیدن‌أول رسمی مأموریت فکرلرینی قفامزدن‌چیقارمه‌مز، عمومیتله تجارت ایشلرینه کیرمه‌مز اقتضا ایدییور .

تشبثات اقتصادیه

برمملکتك ثروت طبیعه‌سنی‌احیا ایدن‌تشبثات‌اقتصادیه‌سیدر. هرهانکی بر مملکتده اقتصـادی تشبثلر ، اقتصـادی شرکتلر چوغالیرسه اورانك ثروت محلیه‌سی خارق‌العاده برترقی‌یه مظهر

اولور ، اهالی زنکینلەشیر ، مملکت معموریت ومدنیت کسب ایدر. شخصی تشبث وسرمایەلرك خدمتی نەقدر اولسه محدوددر. فقط شرکت حالنده بیوك سرمایەلرك تشکلی پك بیوك اقتصادی تشبثلرك باشه چیقارلمسنه خدمت ایدر.

بز مسلمانلر، بیوك تشبثات اقتصادیه فکرینی حائز اولمق شویله طورسون ایکی اوچ کیشی بر آرەیه کلەرك الکاوفق صناعی وتجاری بر شرکت تشکیلنه بیله مقتدر دکلز.

بزده شرکت فکری بولنسیدی، تطبیقیله کندمزی، مملکتمزی ثروته غرق أیلیەبیلیردك. چونکه بزده نەیاپاسه یکیدر، عزم ایله، اقدام ایله هریکی تشبث ثمرەدار موفقیت اولەبیلیر. او تشبث اولنان ایشی بیلمك، فکر تعقیب ایله چالیشمق، ناموس وشرفله ایلرولمك أساسدر.

اخلاق شخصیه واجتماعیەمزك بوزوقلغندن بریسیده ایکی اوچمزك بر آرەیه کاوب برأیشه قرارویرەمامکلمکز، قرارویردیکمز ایشی صوکنه قدر تعقیب ایدەمەمکلکمزدر.

اوچ بش کیشی آرەسنده بر شرکت تأسیس ایتسەك ایلك دفعه شرکتمزك موجودیتنی صارصەجق ، بالآخره محوینەقدر یورویەجك ینه بز اولورز. چونکه درحال آرەمزده بر امتزاجسزلق، یکدیکرمزه امنیتسزلك حاصل اولور. یاخود هرهانکیمز دها ذکی وقورناز ایسەك او ایشی کندیمزه بمسەمکه چالیشیرز ، بالالتزام خیرلتی، صیزلتی چیقاررز، تا که اوتەکیلری بیقدیررز،

اوصاندیررق شرکتدن واز کچیرتیرز ، حصه‌لرینی ترکه اجبار ایلرز. ایشته بز بوقدر شخصیت پرستز. هرایشده دائما منفرد قالمق ایسترز، بتون کارلرك، بتون شرفلرك شخصمزه منحصر اولمسنه چالیشیرز، وبوخصوصده ایجاب ایدرسه حقسزلق، حیله‌کارلقده کوسترەرز.

یکدیکرمزه عدم اعتماد، یکدیکرمزه ادعای تفوق، کندی حرص ومنفعتلرمزك سائرلرککندن دها مقدس طوتلسی بزده شرکت فکرلرینی بوسبتون امحا ایتمشدر. بونکچون بزمسلمانلرك تشبثات اقتصادیه‌سی پك محدوددر.

تشبثات اقتصادیه‌یه آتیله‌جقلرك‌ده فکر تجارت ایله یتیشمه‌مش اولملری، ایشدن پك آز خبردار بولنملری اکثریا تشبثلرینك موفقیتسزلکله نتیجه‌لنمه‌سنی انتاج ایلیور.

غربك بوکونکی سطوت صناعیه، ومؤسسات جسیمهٔ نافعه وتجاریه‌سی هپ شرکتلر، متشبث مقتصدلر سایه‌سنده وجود پذیر اولمشدر.

بیوك بنالر، اوتللر، تیاترولر، کتابخانه‌لر، دمیر وتراموای خطوطی، سیر سفائن قومپانیه‌لری، تنویرات شرکتلری، بیوك چارشولی مغازه‌لر، عمومیتله فابریقه‌لر، لیمان وریختملر، بانقه‌لر، بیکارجه مؤسسات هپ شرکتلر سایه‌سنده وجوده کلمشدر.

برفردك سرمایه‌سی جسیم برایشك عهده‌سندن کلمکه مساعد اولمدیغی کبی شاید اوله‌جق قدر زنکین بولنسه بیله هیچ بر

وقت بتون ثروت موجوده‌سنی ، بتون سرمایه‌سنی بردن بره یالکز بر ایشه حصر ایده‌میه‌جکی شبهه‌سزدر.

بونکچون قولکتیف، آنونیم برچوق شرکتلره سرمایه‌سنی اشتراك ایتدیره‌رك پك قازانجلی ایشلره مشترکاً کیریشه‌بیلیر.

برکون مارسلیاده بیوك برجاده‌دن کچیوردم. یانمده بولنان بر فرانسزبکا «شو جاده‌نك ایکی طرفنده‌کی مبانی کاملاً برشرکتك مالیدر . » دیدی جاده‌نك امتدادی سلطان محمود تربه‌سندن سلطان احمدك ملت باغچه‌سنه قدر امتداد ایدییور ، وابنیه‌لرك هر بری اوروزدی‌باق تجارتخانه‌سی قدروسعتی جامع بولنیوردی.

دوشوندم شهرمزك بونجه دکرسز خراب بنالری ییقیله‌رق، یاخود یانغین محللرنده برقاچ یوز زنکینمزك حصه‌سنداتی اخراج ایدرك یکیدن منتظم خانلر، آپارتمانلر، چارشیلر انشاسنه چالیشسه‌لر نه‌قدر پارلاق موفقیات ألده‌ییله‌جکلردی.

بالطبع حکومت ده بونلره یاردیم ایده‌جك ، برقاچ سنه ویرکودن، رسوم بلدیه‌دن معاف طوته‌جقدر.

هم اوفاق سرمایه‌لرك برلشمه‌سندن بیوك ایشلر میدانه کله‌جك، هم ده شهرمز اعمار اولنه‌جقدر . آوروپاده‌کی اومؤسسات هپ بویله مشترك سرمایه‌لرك اتحادندن حصوله کلمشدر.

بیلمه‌م اما بزده ملتك مالنی، ملتك حقوقنی فضولی اشغال ایتمك ، ملتك اداره‌سنی یدلرینه کچیرمك خصوصنده فرقه‌لرك بر برینك کوزینی اویارجه‌سنه سنه‌لردن بری حال اختلافده

قالمالری ، بابالرینك مالی اولمدیغی وهیچ بر مملکتده حقلری بولنمادقلری حالده صرف اداره ایچون بوقدر نفاق وضدیته دوشرلر ، بونفاق یوزندن ملتك جان وملکی محو وپریشان اولورده بونلرینه اختلاف وضدیتدن کوزلرینی آچمازلر، فلاکته أل برلکیله قوشارلرسه بویله بر محیط ایچنده ، اشتراك افعال ، اشتراك مساعی، اشتراك آمال یاشایه جغنی هیچ ظن ایتمام .

قوجه برملتك مقدراتنی اضمحلاله طوغری سوروکلیوب کتوردکلرینی بیلدکلری حالده تهلکهٔ وطن اوکنده اویوشامایان بوطبقهٔ ناس خصوصی تشبثاتده می موفق اوله جقلر؟ تا که بوقدر متفسخ ، بوقدر مضمحل بر اخلاق دوزلسون ، حسن نیت ، حس اعتماد اویانسون . بلکه بز مسلمانلر آره سنده دواملی بر تشبث، دواملی بر شرکت پایدار اوله بیلسون. کرك دوراستبدادده کرك آندن صوکره کی زمانلرده کنج واختیار برچوق وطنداشلرمز امتیازات آرقه سندن قوشدی. ترامـوای یوللری ، اوتوبوسلر، معدن شرکتلری ، واپور شرکتلری ، الکتریق استحصالی وتنویری امتیازاتلری الخ ..

غزته لرده بوحوادثلری اوقویان قارئین «آفرین بزم مسلمانلره ایشته مهم اقتصادی تشبثلر ، شرکتلر ، امتیازلر ، آرقه سنده قوشیورلر، مملکتی احیا ایده جکلر» دیه سوینیرلر.

آه بردفعه او امتیازات پشینده قوشانلر ، یاخود وقتیله بر چوق امتیازاته نائل اولانلرك دوشونجه لرینه ، قلبلرینه ، آمالنه

نفوذ ایده‌بیلسه‌لر بو وطنداشلرمزك اویله متشبث وفعال آدملر دكل، بالعكس وطنك منابع طبیعیه‌سنی، وطنك اجزای اصلیه وجوهریه‌سنی اجانبه صاتمق ایچون بر ر عادی سیمسار اولدقلرینی آكلار و آغلارلر.

بزده بر معدن وسائره امتیازی استحصال ایتمك ایسته‌ین متشبث أول امرده بو امتیازی بعدالاستحصال عجبا هانكی فرانسزه، آلمانه، انكلیزه، بلچیقالی‌یه صاتوب درحال بر قاچ بیك لیرا درجیب ایده‌جكنی دوشنور، بوفكرله، بو مقصدله ایشه كیریشر.

یوقسه شو معدن امتیازینی، شو شركت رخصتنامه‌سنی استحصال ایدر ایسه‌م ایشلتمك وكندمده ایشك باشنده بولنمق اوزره داخلده وخارجده ناصل سرمایه تدارك ایده‌یم فكرینی قطعیاً عقلنه كتیرمز.

چونكه بو یولده بر تشبث غایت یورغونلقلی، چالیشمغه، اوغراشمغه، الی الابد او ایشله مشغول اولمغه وابسته‌در. مستحسن اولان حقیقی تشبثات اقتصادیه‌ده بودر. أولا صاحبنك متشبث وعزمپرور اولدیغنه، پاترون یاشامق ایستدیكنه، قوای متفكره ومتوغله‌سندن استحصال ثروت آرزوسنده بولوندیغنه، تشبثات اقتصادیه‌سندن وطنداشلرینی حصه‌دار ایتمك عزمنی بسلدیكنه منافع اقتصادیه‌نك اغیار و اجانبه كچمسنی قطعیاً ایسته‌مدیكنه دلالت ایدركه بویله متشبثلرمزك تشبثاتنی آلقشلامق، موفقیات

عظیمه‌سی تقدیرنده نامرلرینی تبجیل ایله یاد ایتمك، حتی هیکللرینی دیکمك ملتداشلرینه دوشن الك مقدس بر وظیفه‌در .

هیهات که بزده بویله متشبث وغیور مسلمان پك آزدر .

اعلان مشروطیتدن صوکره نیجه شرکتلر ، نیجه قلوبلر ، نیجه جمعیتلر تأسس ایتدی؛ هیچ بری پایدار اولدیمی؟

بوقدر اصناف جمعیتی تأسس ایتدی ، هیچ بری دواملی وثباتلی اولدیمی ؟

بوجمعیات مؤسسه پایدار اولسیدی مملکتمزی بوکون یاقوب قاووران حال فترت ، حال ذلت ، حال سفالت بودرجه‌یی بولورمیدی؟

باقکز اساسلی اوچ جمعیت مملکته نه‌بیوك خدمت ایتدی.

دونانما جمعیتی ، هلال احمر جمعیتی ، صوك متشکل بالقان مظالمی نشر وثائق جمعیتی .

بواوچ جمعیتی ترکیب ایدن اجزانك قوتی، تکاثفی، احتمال ایچلرنده بولنان برقاچ عزمپرور ثباتلی اعضانك فعالیتی ثمره‌سی اوله‌رق خارق‌العاده نتایج وثمرات بخش ایلدی .

اکر سائر مؤسسات علمیه ، زراعیه ، صناعیه ، تجاریه ، انسانیه‌ده شواوچ جمعیت کبی ثباتکار وفعال اولسیدی هیچ برشی یاپیله‌مادی دینلن بومملکتده درت سنه ایچنده هپمزی حیرتده براقه‌جق آثار مبجله ومدنیه‌نك انکشاف وحصولنه خدمت ایلردی.

بزم مشترکاً، متحداً بر ایشه کیریشمکلکمزه مانع اولان
یکانه سبب حیات اجتماعیه‌مزده‌کی حال انفراددر. عائله حیاتمزده‌کی
بوزوقلق وانسیتسزلکدر. اجتماعی حیاتده‌کی کیرکینلك مناسبات
واشترا کاتك چوغالمه‌سنی، فکر ومقصدلرده وحدتك حصولنی
دعوت ایدر. انسانلر کرك شخصاً وکرك عائله مناسبتیله یکدیکرینه
نه‌قدر تقرب ایدر، یکدیکریله نه‌قدر زیاده الفت ومناسبتده
بولنه‌جق اولورلرسه آره‌لرنده‌ده اوقدر اشتراك حس، اشتراك
افکار حصوله کلیر.

ایشته بویله بر محیطده‌ده مشترك حسلر، مشترك فکرلر،
مشترك آرزولر یاشار. بریسنك بر تکلیف مهمی درحال قبوله
مظهر اوله‌بیلیر. قازانجلی بر ایشه کیریشیله‌بیلیر، سرمایه‌لر چابوق
تراکم ایدر، مقصد حاصل اولور.

مملکتمزی ورطهٔ انقراضدن قورتارمق ایچون درحال ملی
تجارت شرکتلری تشکیل ایتملی یز. اقتصادی تشبثاتده بولنمالی یز.
جمعیات مختلفه‌یی یاشاته‌جق اسبابی احضاره چالیشمالی یز. بز
مسلمانلر باشقه صورتله مرفه بر حیات کچیره‌میز، بیوك برادرو،
قوتلی بردونانما یاپه‌مایز. مطلقا تشبثات اقتصادیه‌یه قویولمالی یز.

بوکون یالکز آسیاده یدی‌بیك کیلومتره‌لك سواحله مالکز،
بوکا مقابل قاچدانه واپور شرکتمز وار؟

مرمره دکیزی ایچنده بیله نقلیاتمز یونان کمیلرینه مفتقر!
بوقدر ساحل اهالیسنه، بالخاصه لازلر کبی ابا عن جد

کمیجی برملته مالك اولدیغمز حالده شو عجز و نقصانمزه حیرت ایتمامك قابلمی ؟

ادارهٔ مخصوصه نك انتظامسزلغی، سیئاتی بشیکده کی چوجوقلره قدر داستان اولمادیمی ؟ بورنمزك دیبنده کی آطه لره بیله واپور ایشلته بیلیورمی یز ؟ نه در اوایکی ده برده سقطلانمه لر ، توقفلر !

واپورلرمزده کی بو ادارهسزلکدن بایراغمزك شرفی نه حزین استهزالره هدف اولیور !

آطه لر خطنه ایشلهین واپورلرمزك کولنج بوزوقلقلرینه ذاتاً برر یونان قولونیسندن باشقه برشی اولمایان آطه لر اهالیسی قپودانلرمزه قارشی قاچ دفعه لر یوها دیه چاغیردیلرده بزلر شو حیاسزلغه قارشی سکوته مجبور اولدق .

بتون شو آجی استهزالره ، حقارتلره هدف اولورزده برآز ایشیمزی تنظیم و ترتیب ایتمکی دوشونمه یز . آزاجق عزت نفس صاحبی هانکی برملت بوذلته قاتلانه بیلیر !

اگر بزتورکلر منتظم برواپور شرکتی وجوده کتورسیدك عالم اسلامیتده بایراغمزك شرفی نه قدر آرتاردی [*] .

---

[*] کمی تجهیزاتی، بوکون برچوق بحری مملکتده عظیم ثروت کتیرییور . بیوك واوفاق ترسانه لر ، اعمالاتخانه لر ، تعمیر خانه لر بر مملکتك اك مهم دار الصناعه لریدر ، بوراده مهندسلریله ، اوسته باشلریله ، عمله سیله اون اون بش بیك عائله تأمین معیشت ایدر . بوکون المزده بولنان بوغازلردن حسابسز سفائن کچیور ، بونلرك

حریتدن صوکره آلتـان بر ایکی منتظم واپورك قره‌دکز سواحلنده‌کی منتظم سفرلرنده ینه قاره‌لرده ، خدمات داخلیه‌ده بیـوك یولسزلقلر ، اویغونسزلقلر وقوعه کلدیکنی غزته‌لره

بعض مهم تعمیرلره احتیاجی کوریلیور ، جوارمزده کوچوك چکمجه قوینده ، بوغازایچی سـاحللرنده . فنار باغچه‌سی آرقه‌لرنده ، ازمید کورفزنده ترسـانه‌لر وجوده کتورلسـه مملکته پك بویوك خدمتلر ایفا ایدیله‌بیلیر .

حکومت حسابنه‌ده سفائن انشا اولنه‌بیلیر. فقط أول أمرده اوفاق کمیلر، استمبوطلر وسائره اعمالاتندن باشلایه‌رق ایشی بیولتمك ممکندر. مارسلیا جوارنده پورده‌پورق‌ده ، طولونده بویله پك اوفاق سرمایه‌لرله باشلانوبده بالآخره کسب وسعت وجسامت ایلمش بر خیلی انشاآت دستکاهلری واردر .

امین اولکز که بونلرك مبدأ تأسسنده‌کی حاللری بزم خلیجده‌کی ترسانه‌لرك یوزقات مادوننده ایدیلر . هپسی صوکره‌دن وتدریجاً بیومشلردر .

بو انشاآت دستکاهلرندن چیقان ایشلر پك کارلی اولمغله برابر توسعه‌ده فوق‌العاده مساعددرلر .

حکومت برآز یاردیم ایدرسه وایش باشنه کله‌جکلرده‌ده برآز سعی وعزم بولنورسه پك پارلاق نتایج ألده ایدیله بیلیر .

غایت آز سرمایه‌لرله ایکنجی برتشبث ملی‌ده بزده مختلف محللرده پانسیونلر، اوتللر. لوقنطه‌لر ، بیوك غازینولر ، پروکارخانه‌لر ، مطالعه صالونلری. ترقیات حاضره‌یه کوره صحی حماملر وجوده کتورمکدر. بونلر جسیم سرمایه‌یه متوقف اولمادیغندن کوزلجه بر صورتده وجوده کتورلدیکی حالده رغبت‌ده زیاده‌در .

بزده اوتل حیاتی مع‌التأسف آسیاده قرون وسطی حیاتنك بر

اوقومادقمی ؟ هله امتعهٔ تجاریه نقلندهکی سوء استعمالات !...
بونه حالت فکریه ، بونه تربیهٔ اجتماعیه ؟ دوشنیورم دوشنیورمده
بتون دنیاده بوقدر مذبذب ، بوقدر متفسخ بر اداره هیچ بر
یرده کوره میورم .

نشانه‌سی اولان خانلرده پك ابتدائی دوشنمش اوطه‌لرده جریان ایدر.
روم ایلی وآناطولینك مسلمان شهرلرنده انسان یتاجق آدام عقللی
بر اوطه بیله بوله‌ماز .

اکر اوشهرده برآز خرستیان ساکن ایسه او وقت پاره‌سیله
هم یمك ییه‌جك لوقنطه ، همده یتاجق کوزل براوتل بوله‌بیلیر .

مثلا اسکی‌شهر برقاچ شومندوفر خطنك نقطهٔ التصاقی اولدیغندن
اورانك اوتل حیاتی پك مضبوط وپك منتظمدر .

بعض اوتللرده پك کوزل اوطه‌لر بولنیور که انسان کندینی بك
اوغلنده‌کی اك مدبدب براوتلك تمیز براوطه‌سنده یاتدیغنی فرض ایده
بیلیور .

فقط بتون بو اوتل ولوقنطه‌لر خرستیانلر آلنده‌در . اسلاملرك
نه بر لوقنطه‌سی و نه‌ده اوتلسی بارینه‌جق یرلری وار . کاروانسرای
قبیلندن اویله یرلری واردرکه بولجیلر اوزون بر سدیر اوستنده بالیق
استیفی کبی دیزیله‌رك یاتییورلر . آوروپاده شو حیاته آنجق سکز
یوز سنه اول تصادف اولنه‌بیلیردی .

هله سائر مسلمان شهر و قصبه‌لرده‌کی خان اوطه‌لرنده استراحت
ایده بیلمك انسانك طویغوسز وحس مدنیتدن بی‌نصیب اولماسی اقتضا
ایدر، ایشته مسلمانلر شو اوتل حیاتنی بیله دوشنه‌میورلر. دینداشلرینك

نه‌وقت نفسمزدن اوتانه‌جغز ؟ نه‌وقت بو استهزا و حقارتلر اوکنده یوزمز قیزاره‌جق ؟.

**

بو کون اهل اسلامك خرستیان و اجانب بانقه‌لرنده میلیونلرجه لیرالری بلا فائض آوروپالیلرك منفعتنه ایشلیور . بر چوق تشبثات تجاریهٔ خریستیانیه‌یه سرمایه اتخاذ اولنیور. زیرا اسلامیتده

شوقدرجق بر راحتی تأمین ایدرك قازانجلرینی تزیید ایلیه‌میورلر . قادرو خارجی برقاچ مسلمان بر آره‌یه کله‌رك منتظم اوجوز طعامخانه‌لر لوقنطه‌لر کشاد ایده‌میور. او پیس محله قهوه‌لرینی منتظم برر قرائتخانه شکلنه قویمغه موفق اوله‌میورلر . مختلف یرلرده اون یکرمی پروکار چوجوغی چالیشدیره‌جق تمیز ، پاك پروکار صالونلری کشاد ایدرك پك اوجوز بر فیأتله شو صیق‌صیق تراشه آلیشمایان بزلری آوروپالیلر کبی هرایکی کونده بر تراشه مجبور طوته‌میورلر .

هله حماملرمز رومالیلر دورنده ناصل یاپیلیورسه اویله‌جه یاپیلوب قالمش ، مثلا موقع صالونلری ، دوش و بانیو محللری ، یاپیله‌مایور ، او ابتدائی سدیرلر ، مندرلکلر یرینه منتظم قناپه‌لر، برنجی ، ایکنجی موقعلر ، صحی ترتیبات وجوده کتوریله‌میور . یالکز بویله بر حمامی ترتیب ایدوب یاپمق زنکین اولمغه کافیدر .

بوتشبثلر احتیاجاته عائد اولدیغی ایچون پك‌چابوق ثمره‌دار اولور. همده بیوك بر سرمایه‌یه ، درین بر تحصیله‌ده لزوم یوق .

دها بونك کبی احتیاجاتمزی تهوین ایلیه بیله‌جك بیکلرجه اوفاق تشبثلر واردر ، یالکز بو تشبثلره آتیله‌جق اورته‌ده مسلمان یوق .

فائض [*] حرام كورلديكندن اغنيای اسلامك اكثريسی مدخر ثروتلرينی بانقه‌لرده بلا فائض حفظ ايدييورلر .

ايشته دول معظمه‌نك كچنلرده بزه ويرديكی صلح نوطه‌سنده‌كی پاره تهديدی كوزمزی آچمغه كافی دكلمی؟ نوطه‌لرينه جواب رد ويره‌رك حربی كوزه آله‌جغمزی حس ايتدكلری كبی حكومتمزه قارشی بتون پاره قاصه‌لرينی قپاماديلرمی ؟ بوراده ملی ، عثمانلی و سائر يالديزلی عنوانلرله حقيقتده بر ر اجنبی بانقه‌سی اولان مؤسسه‌لر دخی پاره ويرمامك ايچون نه‌لر احداث ايتديلر ؟

بزدن استحصال ايتدكلری بونجه امتيازات و مساعداته قارشی بزم الكفلا كتلی دوره‌لرمزده بزه پاره ويرديلرمی ؟

مركز اداره‌لری پارس ، لوندره ، ويانه ، برلين اولان؛ ديركتورلری خارجيه نظارتلرينك امرينـه تابع بولنان بو مؤسسه‌لردن معاونت بكلنه‌بيليرمی ؟

تجارتمزده‌كی طورغونلق، تجارتمزده‌كی بحران نه‌دن ايلری كليور ؟

---

[*] مصرلی مسلمانلر برآره‌لق فائض حرام اولديغندن طولايی رسمی پوسته‌خانه‌نك اقتصاد صنديغنه توديعاتدن صرف نظر ايلمشلردی . بونك اوزرينه پوسته اداره‌سی مصر مفتیٔ اسبق متوفی شيخ عبدودن استحصال ايلديكی مؤول بر قطعه فتوای شريفی نشر و اعلانه مجبور قالمش واليوم اصحاب توديعاته ويريلان دفترلرك برنجی صحيفه‌سنده اشبو فتوانك مطبوع برصورتی ياپيشديرلمقده بولنلمشدر . « مصرخاطراتی »

داخلى و خارجى اوفاق بر عارضهٔ سياسيه بتون بانقه‌لرك قيره‌دى‌يى تحديدايتملرندن‌اقراض ايتدكلرى نقودى چكه‌رك‌يكيدن استقراضاتده بولنمه‌ملرندن دكلميدركه ارباب صنايع وتجارتمز ايكيده بر دوچار مضايقه اوليور .

ذاتاً بوبيوك بانقه‌لرك يرلى تجارلره خدمتى اوقدر آزدركه مطلقا بيوجك بر ثروتك اولمالى ، بانقه‌ده معادلى بولنه‌جق تحويلات وسائره‌مز بولنمالى ، ياخود آچيلان‌ايشك جيروسى‌مبذول كورونملى‌كه سزه آچيقدن برمقدار قره‌دى ياپه‌بيلسينلر .

وسط درجه‌ده ، اوفق‌صنفده بولنان تجارمز ، اصنافلرمز غايت فاحش فائضلرله تفه‌جيلرك ألنده اسير بولنميورلرمى ؟ زواللیلرك بتون قزاندقلرى فائضه كيدييور .

اكر بز مسلمانلرك اوفاق بيوك بر طاقم اهالى بانقه‌لرى ، اصناف بانقه‌لرى بولنسيدى اصنافمز ، زراعمز ، تجارمز پك آز صيقنتى چكر ، بيكلرجه مسلمانلر بانقه‌لردن‌كچينير ، ينه‌بيكلرجه زنكين ديندا شلرمزك ثروتى تزايدايدر ، بويله حرب وفلاكت زماننده بوكوچوك بانقه‌لر برلشه‌رك حكومته استقراضاتده بولنير احتياجاتنه يتيشير ، حكومتمزى اجانبك غرورينه ، تحكمنه قاتلانه‌رق ايوالله ديديرتمكه مجبور ايتمز ضرورته دوشيرمزدى .

ايتاليا خارجدن استقراضه لزوم كورمكسزين تام بر سنه طرابلس غربده اوغراشدى وبر مليار فرانق صرف ايلدى . بوعظيم مصارفدن صوكره اردو ودونماسنك تزييدى ايچون

حربيه بودجه‌سنه ٣٠٠ ميليونلق فضله بر تخصيصات ده ضم ايلدى.

اكر بانقه معاملاتنه واقف كنجلرمز بولنوبده اوفقدن برطاقم كوچوك مؤسسه‌لر ، بانقه‌لر وجوده كتورسيديلر بو مملكته ناقابل فراموش بيوكلكلرده، خدمتلرده بولنمش اولورلردى. حكومتمزى ، بتون تشبثات اقتصاديه‌مزى ، اوفاق بيوك بتون تجارتكاهلرمزى بر عجز مطلق ايچنده ياشاتان ، بحرانلى وحربلى زمانلرده بزى تماماً قيد اسارته آلان اجانب بانقه‌لرينه مفتقر قالمزدق .

بوكون اجنبى بانقه‌لرينك ، اجنبى تجارت شركتلرينك ، اجنبى مؤسسات اقتصاديه‌سنك بومملكتده اويناديقلرى روللر ، خلقمزى صويوب صوغانه چويرمكده‌كى مهارتلر يازمقله تعريفله بيتمز .

ايتاليا بو مصارف عظيمه‌يه آنجق داخلده‌كى ثروتله ، مؤسسات اقتصاديه وماليه‌سيله مقاومت ايده‌بيلدى . چونكه ايتاليانده ملى بيوك وكوچوك برچوق بانقه‌لر، مؤسسات صرافيه موجود اولديغندن حكومتك استقراضات داخليه‌سنه ، خزينه بونولرينى اشترايه طالب چيقه‌رق مضايقه‌نك اوكنى آلديلر .

بالقان حكومتلرينك كوچوكلكلريله برابر حربك هردرلو مصارف عظيمه‌سنه قاتلانملرى آنجق ثروت داخليه‌لريدر . مؤسسات اقتصاديه‌لريدر . ملى بانقه‌لريدر . يوقسه بزم كبى معاشاتى بيله استقراضله اوده‌مكه مفتقر، بتون منابع ثروتى عناصر غير

مليه واجنبيه ألنده‌ بولنسه ايديلر چوقدن حربى بتيرر آمانه دوشرلردى .

ايشته شو حقايق اقتصاديه اوكنده بز ينه لاقيدانه حركت ايدر، بوتون ثروت وواسطهٔ معيشتى حكومت مأموريتندن بكلرسه‌ك صوكمز اويله مدهش بر سفالت وهزيمتدركه قورقارم دين و مليتمز ، ناموس وحيثيتمز خائن دشمنلر ألنده پارچه‌لانمسون، مملكتلرمز ايصسز برمزارستانه دونمسون .

دوشونه‌لم كه اطرافمزده وحتى ايچمزده مسلمان قانى ايچمكه صوصامش، مسلمان عرضنى هتك ايتمكه قصدايتمش خونخوار ووحشى دشمنلر اوقدر چوقدركه بونلرك صولت وحشيانه ورذيلانه‌سنه مقاومت ايتمك ايچون يالكز اردو ودونانمامز كافى دكلدر . بلكه بتون قواى مليه‌نك يقظه‌سيدركه اوده علم ومعارفله‌برابر تشبثات جسيمهٔ اقتصاديه‌در .

بز اقتصاداً برموقع بلند وشرف احراز ايتديكمز كون بايراغمزه، عزت نفسمزه حيثيت دينيه ومليه‌مزه هركسى مجبور حرمت قيلارز .

بونكچون هيچ وقت كچيرمه‌دن تشبثات زراعيه ، صناعيه وتجاريه‌يه كيريشكز . بو صنفلره عائد برچوق مكتبلر تأسيس ايديكز ، جمعيات مختلفه وجوده كتوركز ، ينه بوصنفه عائد برچوق آثارك طبع وتمثيلنه چاليشكز .

برطرفدن ده شومندوفرجیلكی، سیرسفائن ایشلرینی، نقلیات شركتلری وظائفنی، بانقه‌لر معاملاتنی، عملیات اسقائیه فنلرینی، معادن اخراجی و ایشلتلمه‌سی خصوصلرینی، زراعی، صناعی وتجاری تشبثاتی، قوئوپراتیف اصوللری اوكرنمكه چالیشكز.

مملكتمزه الكتریقك تطبیقی وطنداشلرمزه واسع برساحهٔ فعالیت كشاده ایدلمش بولنیور. الكتریق ایشلرینه چالیشیكز، الكتریق مهندسی، عمله‌سی هرنه اولورسه اولسون یتیشكز. یارین ترامواپلره، فابریقه‌لره، دكرمنلره، تنویراته وسائره‌یه مخصوص اولمق اوزره متعدد الكتریق ماكنه‌لرینه احتیاج مس ایده‌جك. الكتریق فننه آشنا اولانلر موم ایله آرانه‌جق، ایشته بویكی ایشده اولسون مسلمانلرك موفقیتنی تمنی ایده‌لم.

ینه برطرفدن ملی بانقه‌لر احداث ایده‌لم، زراعته، صناعته، تجارته عائد مختلف نام وعنوانلرله متعدد بانقه‌لر، اقتصاد صندقلری وجوده كتوره‌لم، بونلره ظن ایدلدیكی قدر جسیم بر سرمایه ایله باشلامق لازم دكلدر. اوفق سرمایه‌لرك برلشمه‌سیله حال فعالیته كیریشی آز زمان صوكره تودیعاتك یوكسلمه‌سنی، معاملاتك تزایدینی موجب اولور. الویریركه ایشه كیره‌جكلر ناموسلی، متشبث وفعال اولسون، سرمایه كندیلكندن آقوب كلیر.

فی الحقیقه بزم زنكینلر بویله ملی اقتصاد ایشلرینه بردن بره

قولاى قولاى پاره ياتيرمازلر. چونكه امنيت واعتماد ايتمزلر[*] . زيرا اكثر كنجلرمزده شايان اعتماد دكلدر . اخلاقاً كوشك، ايش كورمك خصوصنده لاقيد بولندقجه وبرغايه تعقيب ايدرك ناموسكارانه چاليشمادقجه تشبثلرى هيچ بر وقت اكليل موفقيتله تتويج اولنه‌ماز .

تاكه ايش وناموس خصوصنده كنديلرينى سرمايه‌دارانه سوديرسون، اعتمادلرينى قازانسون كيريشديكى ايشك جاهلى اولماديغنى ، نه‌يابمق ايسته‌ديكنى بيلسون . علوم اقتصاديه‌دن علوم ماليه‌دن بى بهره ، بانق معاملاتنه بى‌وقوف انسانلرك تشكيل ايده‌جكلرى بانقه‌لر مؤسسهٔ تجاريه‌لر پايدار اوله‌ماز .

هرهانكى شعبهٔ علم وصنعتده بولنيلورسه بولنلسون اوشعبهٔ

---

[*] نته‌كيم بن تجارتخانه‌مى تأسيس ايتدكدن صوكره سنه‌لرجه‌ى‌ده زنكين برديندا شمك اوتپاره‌سنى ايشلتمك نصيب اولمادى . بنم يانمده خرستيان وموسوى تجارتخانه‌لرى منسوب اولدقلرى ملتلرك ارباب ثروت سرمايه‌دارلرندن بول بول قره‌دى ومعاونت كوردكلرى حالده بن ده بيك مشكلاتله ينه بوخرستيان وموسويلرك محدود قره‌ديلريله ايش كوره‌رك نشرياتمه وسعت ويره‌بيلدم . آنجق صوك زمانلرده برقاچ مسلمانك سرمايه‌سنى ايشلتمك ، نماندير مق نصيب اولدى. اكر بزم كبى اسلام تجارتخانه‌لرى ديندا شلرمزك برمنفعت مقابلنده مظهر معاونتلرى اولسه‌ نجه بيوك اسلام سرمايه‌لرى عاطل بر صورتده بانقه‌لرده مدفون بولنمقدن قورتيليرر .

منتسبه‌نك علمنده، غوامضنده جاهل قالدقجه هیچ بر اثر موفقیت بكلنه‌مز .

بالقان حربی فلاكتلری بو جهالت عمومیه‌نك اسبابنی بتون لدنیاتیله كوستردی . بر اردو بتون امرا وضابطانیله وقت حضرده چالیشمه‌دن پاصلانوب قالیرسه، حربده آندن بر خدمت بكلنیله‌میه‌جكی كبی كنجلكده علوم اقتصادیه‌نك مبادیسنی اوكرنمه‌دن تشبثات عظیمهٔ اقتصادیه‌یه كیریشمك عین فلاكته اوغرامق دیمكدر .

حاصلی بتون مكاتب اسلامیه‌ده چوجوقلره ویره‌جكمز اك مهم درس بالآخره تشبثات اقتصادیه‌یه آتیله بیله‌جك جرأت وعزمی نفسلرنده حاصل ایتدیرمكدر . حكومتمزك اك اول دوشنوب تطبیق ایده‌جكی، تطبیق ایتمك ایستیانلره هر درلو تشویقات ومعاونتی ابذال ایلیه‌جكی یكانه شی اقتصاد، اقتصادی تشبثلردر. بر حكومت حیات اقتصادیه‌سنه نه‌قدر قوتله صاریلرسه قوای حیاتیه‌سنی‌ده اونسبتده تحكیم وتقویه أیلر .

عصرمزده بر ملت علماً، فناً بالخاصه اقتصاداً یوكسلمزسه ایركچ حق حاكمیتدن فراغته مجبور قالیر .

١٠ كانون ثانی ١٣٢٨

فیئاتی (٥٠) پاره‌در

زواللی ملت

کتابخانهٔ انتباهك برنجی عددینی تشکیل ایتمشدر . مندرجاتی فلاکتلرمزك باعث اسبابی اولان حکومتسزلکدن ، حکومتمزك اداره‌سزلکلرندن بحث ایدر. بیوك بر رغبته مظهر اولمشدر . فیئاتی (٢٠) پاره‌در .

ملتك خطالری

فلاکتلرمزك اسبابی

حیات اجتماعیه‌مزك بوزوقلغندن ، اخلاق عمومیه‌نك فسادندن ، نسوانمزك حریتندن ، تربیهٔ ملیه‌مزك هیچلکندن ، کنجلرمزك نقایص اخلاقیه‌سندن بحث ایدر. بیوك بر رغبته مظهر اولمشدر. (٤٠) پاره‌در.

اسباب هزیمت و فلاکتلرمز

قرق‌کلیسا بوزغونلغندن ، لوله‌برغوس هزیمتندن ، چتالجه‌یه قدر اولان رجعتدن باحث واردومزك اسباب مغلوبیتنی حاکی مهم براثردر. ناشر کتابك اردومزك تربیهٔ روحیه و عسکریه‌سنه عسکری انهزاملرك اسبابنه دائر اوزون برمقدمه‌یی شاملدر. کله‌جك هفته نشر اولنه‌جقدر. فیأتی (٤٠) پاره‌در .

کوچوك قصورلر ـ بیوك فلاکتلر

حیات خصوصیه ورسمیه‌مزده هرکون وهرساعت تصادف ایدلمکده بولنان خطیئاتدن نشأت ایدن فلاکتلری حاکی غایت اهمیتلی براثردر. طبع اولونیور .